

Samfundsfag i erhvervsuddannelserne – råd og vink

Samfundsfag i erhvervsuddannelserne – råd og vink

Undervisningsministeriets håndbogsserie nr. 8 – 2006
2. version, 2009

Titel: Samfundsfag i erhvervsuddannelserne – råd og vink

Noter: Publikationen indgår i Undervisningsministeriets håndbogsserie som nr. 8 – 2006

Udgiver: Undervisningsministeriet, Afdelingen for erhvervsfaglige uddannelser

Institution: Undervisningsministeriet

Copyright: Undervisningsministeriet

Forfattere: Aase Petersen og Elisabeth Ibing Holm, EUC Syd, Trine Larsen, Hillerød Handelsskole og Torben Jensen, EUC Nordvestsjælland

Artikelredaktion: Johnny Kristensen og Werner Hedegaard, Undervisningsministeriet

Serieredaktion og produktion: Werner Hedegaard, Undervisningsministeriet, Kommunikationsenheden

Andre bidragydere: Malchow A/S (Grafisk tilrettelægning, design), euroteam.com (web), Klaus Westh Illustration (tegninger)

Emneord: samfundsfag, grundfag, råd og vink, erhvervsuddannelser

Resumé: Publikationen indeholder råd og vink til gennemførelse af undervisningen i grundfaget samfundsfag i erhvervsuddannelserne. Her er inspiration, overvejelser og gode råd om planlægning, beskrivelse og gennemførelse af undervisning og eksamen. Her er også forskellige typeeksempler på undervisningsforløb og opgaver, som afspejler variationsbredden af lærernes muligheder inden for dette grundfag.

Der er eksempler på, hvordan man kan arbejde med særligt fokus på udvikling af kompetencerne, eksempler på oplæg til tema- og projektopgaver og eksempler på eksamensspørgsmål til mundtlig eksamen.

Endelig beskrives, hvordan faget kan indgå i tværfaglige projekter uden at miste sin egen faglighed.

Sprog: Dansk

URL: pub.uvm.dk/2006/eudsamfund

Den elektroniske udgaves ISBN: 87-603-2567-4

Den trykte udgaves ISBN: Publikationen findes kun i elektronisk form

Pris for den elektroniske udgave: 0 DKK

Version: 2.1

Versionsdato: 2009-05-18

Publikationsstandard nummer: 1.0

Formater: css; html; htm; jpg; gif; pdf;

Inventarliste: bogserie.html, eks_kompetencen.htm, eks_paedagog_assistent.html, eks_tvaerfaglighed.htm, eks_undervisningsforlob.htm, elevens_dokumentation.htm, evaluering_eksamen.htm, forord.htm, indeks.html, index.htm, indledning.htm, inspiration.htm, kolofon.html, logistik.htm, merit.htm, progression.html, samfundsfag_elevplan.htm, skolens_dokumentation.htm, 1.pdf, 10.pdf, 11.pdf, 12.pdf, 13.pdf, 2.pdf, 3.pdf, 4.pdf, 5.pdf, 6.pdf, 7.pdf, 8.pdf, 9.pdf, Samfundsfag_samlet.pdf, forord.pdf, indeks.pdf, kolofon.pdf, side29.pdf, side30.pdf, side31.pdf, side32.pdf, side33.pdf, side34.pdf, side35.pdf, side36.pdf, side37.pdf, side38.pdf, side39.pdf, side40.pdf, side41.pdf, side42_43.pdf, side44.pdf, side45_46.pdf, side47.pdf, side48-49.pdf, side48_49.pdf, side50.pdf, side51_52.pdf, side53.pdf, side55.pdf, side57.pdf, side58.pdf, side59.pdf, side60_61.pdf, side62_63.pdf, side64_65.pdf, side66_67.pdf, side68_69.pdf, side70_71.pdf, side72_73.pdf, side74_75.pdf, side76_77.pdf, side78_79.pdf, side81.pdf, side82.pdf, side83.pdf, side84.pdf, side85.pdf, 2006_1.jpg, 2006_2_1.jpg, 2006_2_1a.jpg, 2006_2_2.jpg, 2006_2_3.jpg, 2006_2_3a.jpg, 2006_2_4.jpg, 2006_2_5.jpg, 2006_2_5a.jpg, 2006_2_6.jpg, 2006_2_7.jpg, 2006_2_7a.jpg, 2006_3.jpg, 2006_4_2.jpg, 2006_4_3.jpg, 2006_4_3a.jpg, 2006_4_4.jpg, 2006_4_5.jpg, 2006_4_5a.jpg, 2006_4_6.jpg, 2006_4_7.jpg, 2006_4_7a.jpg, 2006_5.jpg, 6_1.jpg, 6_1a.jpg, 6_2.jpg, 6_3.jpg, 6_3a.jpg, 6_4.jpg, 6_5.jpg, 6_5a.jpg, 6_6.jpg, 6_7.jpg, 7.jpg, 7_x.jpg, 8_1.jpg, 8_1a.jpg, 8_2.jpg, 8_3.jpg, 8_3a.jpg, 8_4.jpg, 8_5.jpg, 8_5a.jpg, 8_6.jpg, 8_7.jpg, 8_7a.jpg, ShowMulti.js, dot_trans(1).gif, dot_trans.gif, eks_kompetencen.jpg, eks_paedagogisk_assistent.jpg, eks_tvaerfaglighed.jpg, eks_tvaerfaglighed_01.jpg, eks_undervisningsforlob.jpg, eks_undervisningsforlob_01.jpg, elevens_dokumentation.jpg, elevens_dokumentation_01.jpg, elevens_dokumentation_02.jpg, evaluering_eksamen.jpg, evaluering_eksamen_01.jpg, forord.jpg, gx_arrow.gif, gx_bullet_gray.gif, gx_bullet_green.gif, gx_line_seperator.gif, gx_line_seperator_yellow.gif, gx_logo.gif, gx_logo_top.gif, indhold.jpg, indledning.jpg, inspiration.jpg, layer.js, layerorig.js, logistik.jpg, logistik_01.jpg, merit.jpg, printer.gif, progression.jpg, progression_01.gif, progression_02.gif, progression_03.gif, resume_small.jpg, samfundsfag.jpg, samfundsfag_01.jpg, samfundsfag_top.jpg, samfundsfag_toptekst.gif, skolens_dokumentation.jpg, subpagestyle.css

Publiceringsstandard nr. 2.0

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til Publikationsenheden i

Undervisningsministeriet, tlf. 3392 5057 eller e-mail: pub@uvm.dk

Forord

Grundfaget samfundsfag er med revisionen af grundfagsbekendtgørelsen i 2006 omfattet af en del ændringer. Faget fik en formålsbeskrivelse, der styrkede fagenes tilknytning til uddannelsernes øvrige fag, og målene for fagene blev beskrevet som handlingsrettede kompetencer. Rammerne for indholdet i fagene blev bredere og skal nu endnu mere tilpasses de forskellige uddannelser. Eleverne skal arbejde med dokumentation af deres læring. Derudover blev fagene samfundslære og samfundsfag lagt sammen til et fag.

Som opfølgning på disse ændringer har en projektgruppe udarbejdet denne Råd og vink-publikation som inspiration til kolleger, der underviser i samfundsfag i erhvervsuddannelserne. Publikationen er blevet til i et samarbejde mellem repræsentanter fra tekniske og handelsskoler med bistand fra fagkonsulent i samfundsfag Johnny Kristensen.

De involverede skolerepræsentanter er:

- Aase Petersen og Elisabeth Ibing Holm, EUC Syd
- Torben Jensen, EUC Nordvestsjælland
- Trine Larsen, Handelsskolen København NORD, Hillerød afdeling.

Med reformen af erhvervsuddannelserne i sommeren 2008 blev også social- og sundhedsuddannelserne (SOSU) en del af erhvervsuddannelserne. I forlængelse heraf er opstået et behov for at ajourføre Råd og vink i grundfaget samfundsfag, blandt andet med eksempler på undervisningsforløb fra netop dette område.

Nærværende udgave af publikationen er revideret i efteråret 2008 af:

- Dorthe Andersen, Social- og SundhedsSkolen Herning
- Johnny Kristensen, fagkonsulent
- Allan Rishøj, fagkonsulent.

Vi har i vores arbejde med denne publikation lagt vægt på at udarbejde et let tilgængeligt materiale, som nemt og overskueligt kan benyttes som opslagsværk i tvivlstilfælde eller som inspiration til den daglige undervisning.

Eftersom vi alle til daglig underviser i faget, har vi taget udgangspunkt i de problemstillinger, vi kender fra vores hverdag, og har vægtet beskrivelsen af emner, som vi fra kolleger og andre oplever som værende uklare.

Vi har i processen “sparret med hinanden”, således at vi hele tiden har sikret os, at vi har lavet et materiale, som er til at forstå, samt et redskab, som alle vil kunne få glæde af, og som vi selv har savnet.

Overordnet har vi ikke skelnet mellem de tekniske skolars, handelsskolernes og social- og sundhedsskolernes forskellige måde at undervise på, men har derimod vægtet det fælles fundament, vi har – de samme elever på de samme niveauer samt den samme bekendtgørelse og lovgivning, som gør, at vi i bund og grund ikke er så forskellige.

Opgaveeksemplerne, som vægter meget i den samlede publikation, er som beskrevet til diskussion, og mange vil måske finde grund til at anke over eller sætte spørgsmålstegn ved den måde, vi har valgt at gå til et emne på. Dette er vi udmærket godt klar over, og derfor er der netop kun tale om eksempler, som er til inspiration.

En stor tak til forfatterne for såvel de gode råd som for det omfattende arbejde med udvikling af materialet, som jeg håber, at mange lærere vil bruge som inspiration til egen undervisning.

Undervisningsministeriet har finansieret udarbejdelsen og udgivelsen af denne internetpublikation.

God fornøjelse!

Johnny Kristensen
Fagkonsulent
September 2006 og marts 2009

Indhold

3	Forord
7	Indhold
9	1. Indledning
10	2. Progressionen i faget
13	3. Logistik i faget
14	4. Elevens dokumentation
19	5. Skolens dokumentation
22	6. Samfundsfag og Elevplan
24	7. Evaluering/eksamen
27	8. Merit
28	9. Eksempler på undervisningsforløb
29	Politik, niveau F
32	Arbejdsmarkedsforhold, niveau F
34	Økonomi, niveau F
36	Politik, niveau E
39	Arbejdsmarkedsforhold, niveau E
40	Økonomi, niveau E
41	Politik, niveau D
44	Arbejdsmarkedsforhold, niveau D
45	Økonomi, niveau D
48	Politik, niveau C
51	Økonomi, niveau C

54 10. Eksempler på undervisningsforløb, som afspejler progression

- 55 Politik, niveau F til D (progression)
- 57 Arbejdsmarkedsforhold, niveau F til D (progression)
- 58 Økonomi, niveau F til D (progression)

59 11. Eksempler på undervisningsforløb i uddannelsen til pædagogisk assistent

- 59 Politik, PAU
- 60 Danskernes liv, PAU
- 62 Demokrati, PAU
- 64 Politiske ideologier, PAU
- 66 Velfærd og social arv, PAU
- 68 Internationale forhold, PAU
- 70 Samfundsøkonomi, PAU
- 72 Ressourceprioritering i forhold til sociale grupperinger, PAU
- 74 Lov og straf, PAU
- 76 Socialisering, PAU
- 78 Arbejdsmarkedsforhold, PAU

80 12. Eksempler på tværfaglighed

- 81 Politik og arbejdsmarkedsforhold, niveau E (tværfaglighed)
- 82 Politik, økonomi og arbejdsmarkedsforhold, niveau F (tværfaglighed i faget)
- 83 Økonomi, niveau F (tværfaglighed med andre fag)
- 84 Politik/Økonomi, niveau D (samfundsfag og engelsk)
- 85 Politik, niveau C (samfundsfag og salg og service)

86 13. Inspiration til undervisning i åbne læringscentre

Indledning

Samfundsfag i erhvervsuddannelserne – råd og vink er det tredje led i den centrale beskrivelse af grundfaget samfundsfag.

Råd og vink-publikationen skal ses som et supplement til vejledningen, give inspiration til læreren og gennem eksempler bidrage med forslag til, hvordan læreren kan inddrage erhvervsfaglige emner i undervisningen, altså få den erhvervsfaglige toning med. Samtidig vil råd og vink give forslag til, hvordan samfundsfag kan indgå i et samspil med de øvrige fag, der er knyttet til uddannelsen.

Råd og vink følger fordelingen mellem det, der beskrives i de tre dokumenter:

Bekendtgørelsen: “skal”

Vejledningen: “bør”

Råd og vink: “kan”.

I publikationen beskrives de enkelte niveauer fra niveau F til C med eksempler, som giver et vink om undervisningens taksonomiske og samfundsfaglige niveau samt branchetilknytning. Samfundsfaget er placeret i erhvervsuddannelserne, for at eleverne kan få en forståelse af sammenhængen mellem samfundet, deres valgte brancheområde og erhvervslivet.

Målet med undervisningen er at lægge op til en styrkelse af elevernes indsigt og færdigheder i samfundets opbygning, samfundøkonomien og de beslutningsprocesser, som er styrende for et samfund. Publikationen skal ses som et inspirationsmateriale til lærerens planlægning af undervisningen.

Progressionen i faget

Udgangspunktet for progressionen i faget er en fagtænkning, hvor elevens viden på det samfundsfaglige område er proces- og systemkendskab på F- og E-niveau. Herefter bevæger undervisningen sig over i det ideologiske og teoretiske på D- og C-niveau. Årsagen til denne sondring skal findes i fagets natur samt i ønsket om en ramme, der giver mulighed for at tage udgangspunkt i aktuelle emner. Man kan sige, at hvis eleverne ingen eller kun ringe kendskab har til samfundets indretning, bliver de i første omgang ikke mere oplyste samfundsborgere med viden om, at Venstre oprindeligt har sit ideologiske udgangspunkt i landbruget og de problemstillinger, som følger deraf. Det er vigtigt at vække interessen hos eleverne for samfundsrelevante problemstillinger og processerne, som fører frem til løsninger.

Man kan sige, at spillet er mere interessant end spillerne. Derfor er formålet med undervisningen at inspirere eleverne til at deltage i spillet, uanset hvem der spiller. For at deltage i en demokratisk proces skal der være nogle basale kompetencer på plads. Eksempelvis kan det være svært at påvirke den demokratiske proces, hvis evnen til at kommunikere udelukkende omfatter evnen til envejskommunikation. Evnen til at kunne argumentere for egne holdninger samt forstå og vurdere andres argumenter for deres holdninger er en grundlæggende kompetence i et demokratisk samfund.

Niveau F

Eleven udvikler kompetencer i beherskelse af dialogformen og kan deltage i en debat. Undervisningen tilrettelægges med et lavt abstraktionsniveau. Teori anvendes kun i forbindelse med beskrivelse af faktiske samfundsforhold.

Niveau E

Eleven arbejder videre med kommunikationskompetencen, og samtidig hæves det faglig niveau gennem inddragelse af flere emneområder. Eleven udvikler kompetencer gennem en systematisk tilgang til faget og evner mere end én kommunikationsform. Der arbejdes med grundlæggende økonomisk og politisk teori i beskrivelsen af faktiske samfundsforhold. Arbejdsmarkedsforhold behandles i internationalt perspektiv.

Niveau D

Eleven arbejder videre med kommunikationskompetencen, og samtidig hæves det faglig niveau gennem inddragelse af flere emneområder. Derudover skal eleven i mindre omfang berøre den analytiske tilgang til faget. Eleven udvikler kompetencer i beherskelse af systematisk beskrivelse af samfundsforhold med udgangspunkt i samfundsvidenskabelige teorier og data om den samfundsmæssige udvikling.

Niveau C

Eleven udvikler begyndende analytisk tilgang til samfundsfaglige emner og udvikler kompetencer ved at arbejde på et

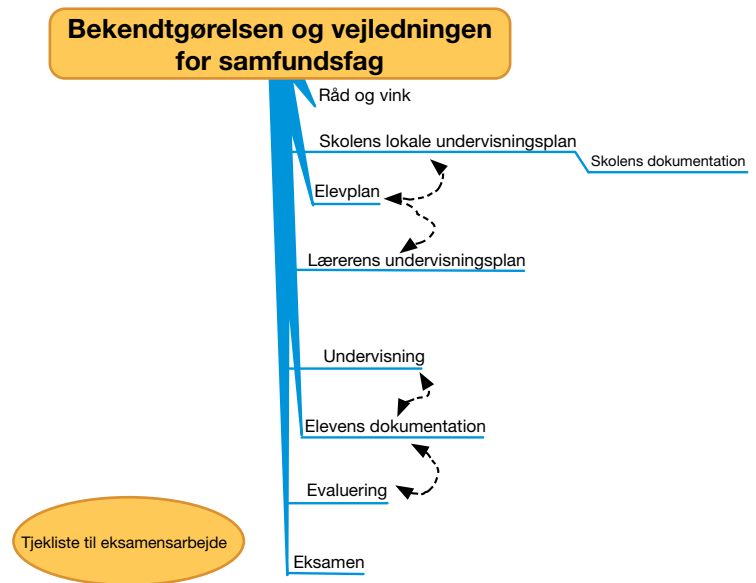
overvejende teoretisk niveau. Eleven arbejder med forudsætningerne for samfundsmæssige synspunkter og handlinger. Demokratiaspektet i faget har et fagligt udgangspunkt, men afprøves også hos eleven. Undervisningen tilrettelægges med et højere abstraktionsniveau i forhold til at kunne afdække forudsætningerne for egne og andres samfundsmæssige synspunkter og handlinger.

Logistik i faget

Nedenstående figur viser logistikken i faget. Derudover er EUD-loven og hovedbekendtgørelsen overordnet grundlag og ramme for undervisningen. Reglerne for eksamen er beskrevet i eksamensbekendtgørelsen.

Figur 1

Elevers dokumentation

På alle niveauer er der krav om dokumentation.

Hvad er dokumentation?

Dokumentation er elevens bevis på arbejdet med faget og kan antage flere forskellige former. Der kan være tale om skriftligt arbejde, for eksempel i form af prøve, planche eller PowerPoint. Dokumentationen kan også være mundtligt arbejde i form af fremlæggelser, eventuelt med præsentation i PowerPoint, planche eller lignende.

I forbindelse med dokumentationskravet til de forskellige niveauer er det kun et krav, at eleven skal lave dokumentation til det afsluttende niveau.

Hvor mange emner/områder skal dokumentationen dække?

På hvert niveau er der krav om, at mindst ét af fagets hovedområder, politik, økonomi og arbejdsmarkedsforhold, skal indgå som dokumentation.

- F-niveau, minimum ét af hovedområderne.
- E-niveau, minimum to af hovedområderne.
- D-niveau, alle tre områder.

På niveau C, som er det højeste taksonomiske niveau, antager dokumentationen en anden form. Her skal eleven i samarbejde med læreren udarbejde en problemformulering til et emne inden for overskriften teknologisk udvikling *eller* handel. Under denne overskrift kan alle tre hovedområder i faget medtages og udfoldes.

Ovenstående er dokumentation i forbindelse med det tekniske og det merkantile område.

På social- og sundhedsområdet skal eleverne afslutte faget med et projekt. Projektets omfang er af cirka en uges varighed og danner grundlag for eksamen.

Skal dokumentation udføres individuelt eller i grupper?

Dokumentation på niveauerne F, E, D og C kan udføres såvel individuelt som i grupper. Der skelnes skarpt mellem dokumentationen, som kan være afslutningen på et fag eller grundlaget til eksamen, og selve eksaminationen.

Skal der foreligge dokumentation for alle underliggende niveauer?

I forbindelse med dokumentationskravet til de forskellige niveauer, er det kun et krav, at eleven skal lave dokumentation til det afsluttende niveau – vel at mærke i forbindelse med

eksamen, som kun forefindes på D- og C-niveau. De underliggende niveauer ligger således implicit i det højeste niveau. Det betyder, at hvis eleven afslutter sin undervisning på D-niveau, skal eleven lave den dokumentation, som er beskrevet i forhold til niveauet. Der skal ikke laves dokumentation til forudgående niveauer. Begrundelsen herfor skal findes i, at faget har en profil, hvor de laveste niveauer bygger på at udvide bredden i den viden, eleven tilegner sig. Dybden i faget øges, i takt med at eleven flytter sig fra F- til C-niveau.

Dokumentation i forbindelse med eksamen

Skal eleven til en caseeksamen, kan arbejdet med casehistorien, spørgsmålene samt eksamensplanen betragtes som elevens dokumentation. Hvis eleven vælger en traditionel eksamen, følges de regler, som er beskrevet i ovenstående afsnit.

Elever inden for den merkantile fællesindgang skal til caseeksamen, og der skal ikke udarbejdes en dokumentation til brug for denne. Dokumentationens formål her er således alene at danne afslutningen på faget.

Social- og sundhedseleverne går til eksamen i deres projekt, men selve pensummet inddrages også i vurderingen.

Dokumentation og "målpinde"

Dokumentationen tager afsæt i de taksonomiske krav formuleret via kompetencemålene på det pågældende niveau. I kapitlet "Eksempler på undervisningsforløb" har vi beskrevet forskellige forløb, der kan bruges på de forskellige niveauer. En del af disse forløb har vi anbefalet som velegnede til dokumentationsfasen. Men i virkeligheden kan alle forløb bruges til dokumentation. Det, som er vigtigt, er, at læreren ved tilrettelæggelsen af undervisningen har taget stilling til, hvilken dokumentationsform der ville være velegnet set i forhold til undervisningen. I vurderingen af mulighederne for dokumentation bør også indgå overvejelser over elevens kommunikationskompetence. En mulighed er også, at læreren bruger de opgaver, som eleven løser løbende, og samler dette materiale til en portfolio. Et dokumentationsmateriale skal ikke nødvendigvis indeholde alle målpinde i det antal hovedområder, som indgår i niveauet. Det er meningen, at eleven skal arbejde med emner, som er interessante for den enkelte, og kan fremhæve væsentlige karakteristika i forhold til faget.

Vi har lavet en tjekliste i forhold til de overvejelser, som bør indgå i forberedelserne til udarbejdelsen af dokumentation.

Tjekliste i forbindelse med udarbejdelse af dokumentation

1. Hvilket hovedemne skal eleven arbejde med?
2. Hvilket niveau skal eleven nå?
3. Hvilket af undervisningens kompetencemål fra bekendtgørelsen skal eleven have dækket?

4. En opgave skal afspejle progressionen i kompetencemålene. Herefter kan der stilles en række pædagogiske og metodiske spørgsmål, som er individuelle i forhold til den enkelte undervisers måde at arbejde på, for eksempel:
 - a. Hvilken arbejdsform skal jeg benytte mig af?
 - b. Hvor meget tid har jeg til emnet?
 - c. Hvordan skal indholdet se ud?
 - d. Hvilket materiale skal anvendes?
 - e. Hvordan skal arbejdet evalueres – hvad skal det bruges til?

Skolens dokumentation

Beskrivelsen af faget i den lokale undervisningsplan

I henhold til "Bekendtgørelse om erhvervsuddannelser nr. 1518 af 13. december 2007" er den enkelte skole ifølge § 41 forpligtet til at beskrive undervisningen.

Den lokale undervisningsplan har som formål at synliggøre, hvordan den enkelte skole, under hensyntagen til lokalområdet, tilrettelægger undervisningen i de forskellige fag.

I forbindelse med beskrivelsen af faget samfundsfag er det ikke tilstrækkeligt at henvise til, at man som skole følger fagbekendtgørelsen m.m. Beskrivelsen skal være individuel fra skole til skole, så den faktiske virkelighed kommer til udtryk.

Formålet med samfundsfag er, at eleven opnår indsigt og færdigheder i samfundets opbygning, samfundsökonomien og de beslutningsprocesser, som er styrende. Faget bidrager til elevens demokratiske og kulturelle dannelse med de samfundsmæssige kompetencer, der indgår deri. Faget skal udbygge elevens kendskab til internationale organisationer og verdenssamfundet.

Niveauer og vejledende uddannelsestid:

Niveau F: 1,5 uge

Niveau E: Niveau F + 1,5 uge

Niveau D: Niveau E + 1,5 uge

Niveau C: Niveau D + 1,5 uge

Med dette som udgangspunkt skal beskrivelsen i den lokale undervisningsplan udarbejdes og med eksempler vise, hvordan undervisningen i praksis finder sted.

Faget samfundsfag er opdelt i fire hovedområder: politik, sociologi, arbejdsmarkedsforhold og økonomi. En beskrivelse af samfundsfag kan for eksempel tage udgangspunkt i, hvordan de enkelte hovedområder behandles, eftersom der i bekendtgørelsen til faget ikke er krav om pensum, men derimod om kompetencemål. Som følge heraf må den enkelte skole i den enkelte faggruppe forholde sig til, hvordan man vil nå de pågældende mål.

Eksempel

På niveau E skal eleven *“få kendskab til hovedlinjerne i national og international økonomi og politik, herunder internationale relationer og konfliktløsning.”* Skolen kan her beskrive, hvor mange lektioner man anvender på at nå dette mål, samt hvordan eleverne arbejder med emnet, herunder:

- gæstelærer fra relevant organisation
- film
- studietur
- oplæg og fremlæggelser
- rapportskrivning/dokumentation
- hvilket skriftligt materiale der udleveres
- hvordan hovedlinjer defineres og afgrænses
- hvilke internationale organisationer der er relevante (FN, EU, WTO, IBRD, IMF, OECD, OSCE).

Skolen kan ligeledes beskrive, hvilke niveauer der udbydes hvornår, samt hvordan og hvornår eksamen finder sted.

Eksempel på en matrix til planlægning af et lektionsforløb over to år fra niveau F-C¹:

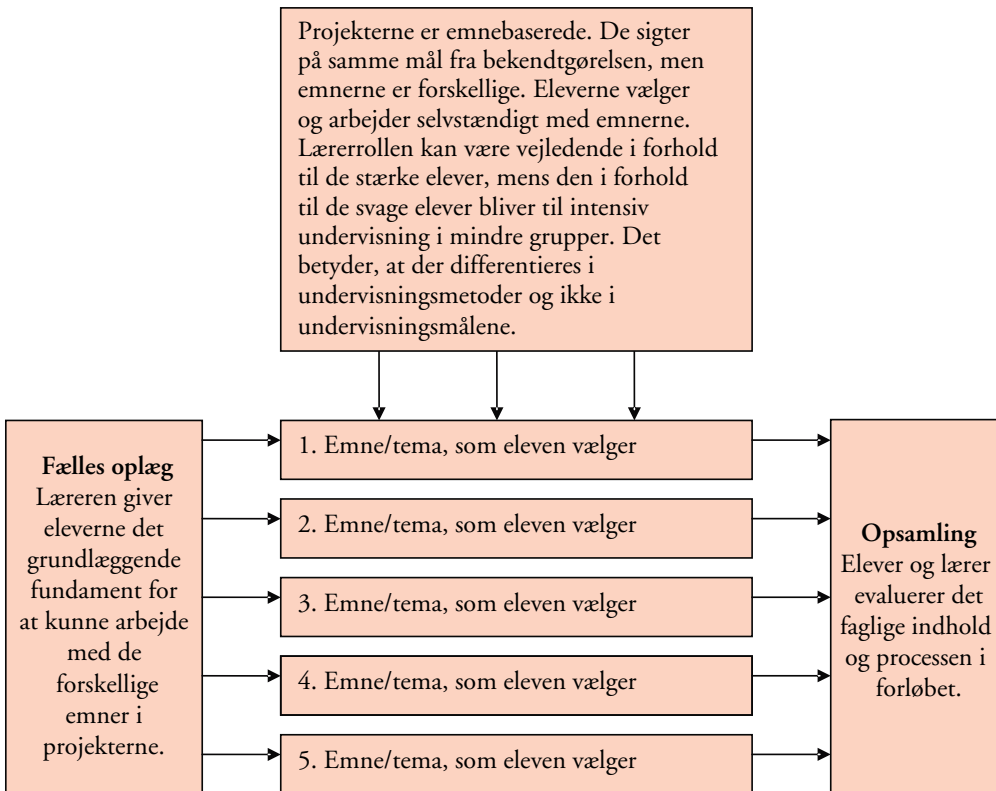
1) Vejledning til grundfaget samfundsfag, august 2008, UVM

HG1 (en uge antages at være 30 lektioner a 45 minutter)			
Niveau F (1,5 uge – 45 lektioner)			
Område: Politik (3/6 – 22 lektioner)	Lektion nr. X	Indhold og emne	Dokumentation (sæt X)
August	1-10		
September	11-22		
Område: Økonomi (1/6 – 8 lektioner)			
Oktober	1-8		
Område: Arbejdsmarkedsforhold (2/6 – 15 lektioner)			
November	1-8		
December	9-15		
Niveau E (niveau F + 1,5 uge)			
Område: Politik (3/6 – 22 lektioner)			
Januar	1-14		
Februar	15-22		
Område: Økonomi (2/6 – 15 lektioner)			
Marts	1-15		
Område: Arbejdsmarkedsforhold (1/6 – 8 lektioner)			
April	1-8		
Maj/juni	Eksamensarbejde/projekter		
HG2			
Niveau D (niveau E + 1,5 uge)			
Område: Politik (2/6 – 15 lektioner)			
August	1-6		
September	7-15		
Område: Økonomi (3/6 - 22 lektioner)			
Oktober	1-10		
November	11-22		
Område: Arbejdsmarkedsforhold (1/6 – 8 lektioner)			
December	1-8		
Niveau C (niveau D + 1,5 uge)			
Område: Politik (3/6 – 22 lektioner)			
Januar	1-12		
Februar	13-22		
Område: Økonomi (3/6 – 22 lektioner)			
Marts	1-11		
April	12-22		
Maj/juni	Eksamensarbejde/projekter		

6

Samfundsfag og Elevplan

Elevplan er det værktøj, som blandt andet er udviklet til undervisningsplanlægning. Alle skoler er nu med i ordningen og har adgang til systemet. Derfor er det nærliggende at bruge dette værktøj i samfundsfag. I den traditionelle undervisning kan Elevplan bruges til at udarbejde en plan for undervisningstilrettelæggelse, der tydeliggør, hvilke emner der skal arbejdes med og i hvilken rækkefølge. Elevplan kan også bruges til at tilrettelægge undervisning, hvor eleverne kan vælge forskellige emner, der giver samme kompetence (se figur 1).

Figur 1

I foranstående model kan det emne/tema, eleven vælger, tage udgangspunkt i forskellige aktuelle samfundsmæssige debatter, men i virkeligheden sigte på samme bekendtgørelsesmål. Som eksempel kan temaer inden for EU, det nationale parlament eller det kommunale selvstyre godt sigte på det mål i bekendtgørelsen, der omhandler politiske beslutningsprocesser.

Denne form for procesundervisning, hvor elevens proces er centrum for udvikling af kompetencer, kræver et styringsredskab. Det værktøj, vi har til vores rådighed, er Elevplan.

7

Evaluering/eksamen

Eksamen skal altid følge beskrivelsen i bekendtgørelsen. Det er vigtigt, at der sondres mellem eksamensgrundlaget og selve eksamen. Alle eksamener skal tages individuelt, men eksamensgrundlaget kan godt laves i grupper. Det betyder, hvis en gruppe på tre personer har valgt en caseeksamen, kan de lave selve caseopgaven sammen. Selve eksaminationen af eleverne skal til gengæld foregå enkeltvis.

Eksamen for det tekniske område afholdes som en mundtlig prøve efter niveau D og eventuelt C. Elever, som tager en merkantil uddannelse, skal til en caseeksamen. Elever, som tager en pædagogisk assistent-uddannelse, skal til en mundtlig eksamen, hvor det afsluttende projekt og pensum indgår. Rammerne for eksamen er beskrevet i grundfagsbekendtgørelsen og i eksamensbekendtgørelsen.

Traditionel eksamen

Den traditionelle eksamen omfatter et eksamensspørgsmål, som eleven får ved lodtrækning. Eksamensspørgsmålene skal ligge inden for de gennemgåede emneområder. Spørgsmålene kan vedlægges en for eleven ukendt tekst, tabel eller lignende. Eleven skal demonstrere sin evne til at analysere og besvare et samfundsfagligt spørgsmål. Der gives forberedelsestid på 30 minutter. Eksamination og votering varer cirka 30 minutter. Karakteren fastsættes på baggrund af en helhedsbedømmelse af den mundtlige præsentation.

Caseeksamen

Elever inden for den merkantile fællesindgang skal til en mundtlig caseeksamen, hvor de arbejder med faget ud fra en konkret virksomhed. Eksamen finder sted over to arbejdsdage; en casearbejdsdag og en eksamensdag. På casearbejdsdagen får eleven udleveret syv ukendte caseopgaver, der alle tager

udgangspunkt i årets casevirksomhed eller åbner mulighed for perspektivering til virksomheden. Én af opgaverne skal være elevstyret, det vil sige give eleven mulighed for selv at udfolde sine kompetencer inden for et givet område².

I forbindelse med caseeksamen udarbejdes en casehistorie, hvor eleven kan hente information om virksomheden. Denne udarbejdes af en casekommission på vegne af Undervisningsmi-

2) Bekendtgørelse om grundfag i erhvervsuddannelserne, fagbilag nr. 13, juni 2008, samfundsfag

nisteriet. Anden information kan desuden hentes på virksomhedens webside.

Eksamen for pædagogisk assistent-uddannelsen

Der afholdes en mundtlig prøve, som tager udgangspunkt i elevens projekt. Eleven fremlægger projektet for eksaminator og censor. Fremlæggelsen af projektet må maksimalt fylde en tredjedel af den afsatte tid til eksaminationen. Den resterende tid anvendes til dialog om projektet og afprøvning af elevens viden om samfundsfaglige spørgsmål. Prøven, inklusive votering, varer cirka 30 minutter. Karakteren fastsættes på baggrund af en helhedsvurdering af den mundtlige præstation.

Merit

Merit foregår ved en meritafklaring eller en realkompetencevurdering. Udgangspunktet er den gældende bekendtgørelse og vejledning til faget. Den formelle kompetence, som er opnået på andre institutioner, er automatisk meritgivende. Når der gives merit, skal eleven tilbydes undervisning på et højere niveau, til og med C-niveau. Skolerne har valgt forskellige måder at klare selve afklaringsprocessen på. Nogle skoler har valgt at udanne specielle konsulenter, mens andre har valgt at uddelegere opgaven til lærergruppen. Den valgte proces skal være beskrevet i den lokale undervisningsplan.

Eksempler på undervisningsforløb

I dette kapitel er beskrevet eksempler på forskellige undervisningstemaer, der kan bruges til de forskellige niveauer. Kapitlet skal udelukkende ses som en inspiration til den enkelte lærer og tydeliggøre de faglige niveauer. Hertil kommer, at der blandt opgaverne er udmærkede eksempler på dokumentation af arbejdet med faget, ligesom enkelte opgaver beskriver, hvordan det erhvervsfaglige indgår i faget.

Det skal understreges, at den anslåede varighed af opgaverne er individuelle og derfor vejledende. Ligeledes skal det fremhæves, at bekendtgørelsesmålene i en opgave ikke nødvendigvis opfyldes helt, men eventuelt kun delvis.

Politik, niveau F	Varighed otte lektioner
Emne: Den teknologiske udvikling	
Materiale: Med udgangspunkt i oplysninger, eleverne selv finder, for eksempel på internettet, i bøger, blade m.m., besvares følgende spørgsmål: • Nævn tre brancheområder, der er blevet ændret meget de seneste årtier på grund af teknologiudviklingen. • Vælg ét af disse, og beskriv arbejdsprocessens udvikling. • Hvordan forestiller du dig dette brancheområde om 15 år? • Hvilke teknologiske ændringer er der sket med dit brancheområde (materialer, metoder osv.)?	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, selvstændig skriftlig elevopgave, mundtlig fremlægning samt dialog i klassen.	
Evaluering: Besvarelsen skal afleveres skriftligt og derefter fremlægges mundtligt for holdet, og den indgår i den løbende evaluering af eleverne.	
Bekendtgørelsesmål: “Eleven får kendskab til samspillet mellem samfundets udvikling og udviklingen i virksomhederne, herunder de miljømæssige aspekter.”	
Vejledningshenvisning: I samfundsfagsundervisningen på dette niveau er det overordnede mål at perspektivere over sociale, kulturelle, økonomiske og politiske beslutninger, der påvirker den aktuelle samfundsudvikling, herunder den teknologiske udvikling og de miljømæssige aspekter.	
Pædagogiske overvejelser: Med udgangspunkt i elevens uddannelsesvalg ser eleven historisk og fremadrettet på konsekvenserne af den teknologiske udvikling inden for dette område.	

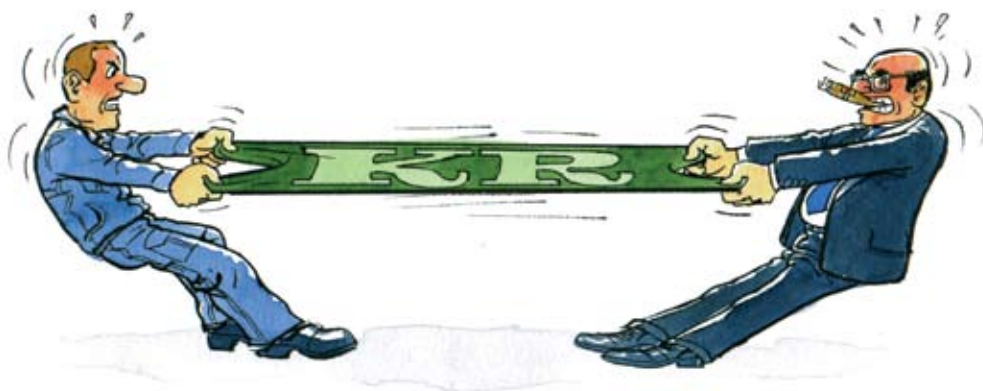
Politik, niveau F	Varighed otte lektioner
Emne: Klodens klima	
Materiale: Med udgangspunkt i undervisningsavisen “Klodens klima” fra Politiken og Gyldendal, november 2002, samt eventuelt filmen “The day after tomorrow”, besvares følgende: • Vælg et emne omhandlende klodens klima. • Beskriv problematikken i forbindelse med det valgte emne. • Hvilken betydning har det valgte emne for klodens klima? • Hvordan har vi som borger/virksomhed indflydelse på emnet?	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, selvstændig skriftlig elevopgave, mundtlig fremlægning samt dialog i klassen.	
Evaluerig: Besvarelsen skal afleveres skriftligt og derefter fremlægges mundtligt for holdet, og den indgår i den løbende evaluering af eleverne.	
Bekendtgørelsesmål: “Eleven får kendskab til samspillet mellem samfundets udvikling og udviklingen i virksomhederne, herunder de miljømæssige aspekter.”	
Vejledningshenvisning: I samfundsfagsundervisningen på dette niveau er det overordnede mål at perspektivere over sociale, kulturelle, økonomiske og politiske beslutninger, der påvirker den aktuelle samfundsudvikling, herunder den teknologiske udvikling og de miljømæssige aspekter.	
Pædagogiske overvejelser: Et meget aktuelt emne, der har stor interesse hos mange elever. Et emne, der sætter fokus på, hvordan eleven selv og virksomheden har indflydelse på miljøet.	

Politik, niveau F	Varighed otte lektioner
Emne: Danskhed	
Materiale: Der tages udgangspunkt i undervisningsavisen fra Politiken og Gyldendal, september 2003, samt følgende spørgsmål: • Hvad vil det sige at være dansk? • Beskriv, hvad du synes, der er kendetegnet ved at være dansk; hvilke værdier har vi? • Hvordan vil du beskrive Danmark for en udlænding? • Hvordan tror du, udlændinge ser på os danskere som folk – og på Danmark som land? • Hvad har du til fælles med unge fra andre lande? • Kunne du tænke dig at leve/bosætte dig i et andet land? Hvis ja, hvor og hvorfor?	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, selvstændig skriftlig elevopgave, mundtlig fremlægning samt dialog i klassen.	
Evaluerings: Besvarelsen skal afleveres skriftligt og derefter fremlægges mundtligt for holdet, og den indgår i den løbende evaluering af eleverne.	
Bekendtgørelsesmål: “Eleven får kendskab til konflikt- og samarbejds mønstre regionalt, nationalt og internationalt.”	
Vejledningshenvisning: I samfundsfagsundervisningen på dette niveau er det overordnede mål at perspektivere over sociale, kulturelle, økonomiske og politiske beslutninger, der påvirker den aktuelle samfundsudvikling, herunder den teknologiske udvikling og de miljømæssige aspekter. Demokratibegrebet udfoldes, og undervisningen skal indeholde emner om tredelingen af magten og grundloven, statsmagtens struktur og rolle samt beslutningsprocesserne i det politiske system. Undervisningen skal tage sigte på, at eleverne får kendskab til rollefordelingen mellem stat, amt og kommune samt mediernes politiske funktion.	
Pædagogiske overvejelser: Et aktuelt emne, der optager eleverne meget og bidrager til større forståelse for egen og andres nationalitet. Som underviser skal man være opmærksom på, at man ikke ender i en marginaliseret racediskussion.	

Arbejdsmarkedsforhold, niveau F	Varighed fire lektioner
Emne: Faglig organisation med udgangspunkt i elevens branchevalg	
Materiale: Du/I skal med udgangspunkt i den pågældende organisations websted eller andet materiale gøre rede for opbygningen af organisationen og beskrive dens arbejdsopgaver i forhold til medlemmerne.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, selvstændig skriftlig elevopgave.	
Evaluering: Besvarelsen skal afleveres og indgår i den løbende evaluering af eleven.	
Bekendtgørelsesmål: “Får kendskab til forskellige sociale systemer, herunder virksomheder og organisationer og deres indbyrdes regulering i det fagretslige system.” “Kan søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier.”	
Vejledningshenvisning: Undervisningen skal indeholde emner om de forskellige organisationer på arbejdsmarkedet, herunder hovedorganisationer, samt strukturen i fagforbund og arbejdsgiverforeninger. Undervisningen skal tage sigte på, at eleverne opnår viden om overenskomstsyste­met og de grundlæggende interessekonflikter imellem arbejdsmarkedets parter samt det fagretslige system, herunder forligsmandsinstitutionen.	
Pædagogiske overvejelser: Et emne, der er med til at bevidstgøre eleven om muligheder og begrænsninger i forhold til de faglige organisationer.	

Arbejdsmarkedsforhold, niveau F	Varighed seks lektioner
Emne: Udviklingen i samfundet og kravene til kvalifikationer for kommende medarbejdere inden for din branche	
Materiale: Samfundsudviklingen – fælles gennemgang – forskellige oversigter, der viser udviklingen: Verden ændres hurtigere og hurtigere, livet før og nu, arbejde nu og fremover, ændringer i arbejdsformen samt vilkår i dag. Samfundstrekanten (Habermas) – fælles gennemgang. Eleveopgave – selvstændig elevopgave: • Hvilke forandringer er der sket i din virksomhed? • Hvilke forandringer tror du/I, der vil ske i fremtiden? • Hvilke kundekrav? • Hvilke kvalifikationer vil det kræve af medarbejderne?	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, dialogform, selvstændig elevopgave, mundtlig fremlægning.	
Evaluerings: Besvarelsen skal fremlægges mundtligt for holdet, og den indgår i den løbende evaluering af eleverne.	
Bekendtgørelsesmål: “Får kendskab til forskellige sociale systemer, herunder virksomheder og organisationer og deres indbyrdes regulering i det fagretslige system.” “Får kendskab til samspillet mellem samfundets udvikling og udviklingen i virksomhederne, herunder de miljømæssige aspekter.”	
Vejledningshenvisning: I samfundsfagsundervisningen på dette niveau er det overordnede mål at perspektivere over sociale, kulturelle, økonomiske og politiske beslutninger, der påvirker den aktuelle samfundsudvikling, herunder den teknologiske udvikling og de miljømæssige aspekter.	
Pædagogiske overvejelser: At eleverne kan få en forståelse af samspillet mellem samfundsudviklingen og deres egen branches udvikling og kunne argumentere for, hvilke kvalifikationer der kræves i fremtiden inden for deres fagområde.	

Økonomi, niveau F	Varighed seks lektioner
Emne: Hvordan bruges vores skattekroner?	
Materiale: Med udgangspunkt i www.skat.dk samt trykte materialer fra "Skat" skal eleven gøre rede for, hvordan skattekronerne bliver brugt, og komme med forslag til en eventuel omfordeling.	
Arbejdsform: Oplæg fra lærere, grupper på tre til fire elever, som forbereder en fremlæggelse for resten af holdet, hvor resultatet er til dialog.	
Evaluering: Besvarelsen foregår mundtligt og indgår i den løbende evaluering af eleverne.	
Bekendtgørelsesmål: "Får kendskab til, hvilken betydning sociale, økonomiske og politiske kræfter har for den aktuelle samfundsudvikling." "Kan søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier."	
Vejledningshenvisning: Eleverne skal beskæftige sig med det simple økonomiske kredsløb. Derudover bør undervisningen indeholde emner, der belyser forholdet mellem statens indtægter og udgifter.	
Pædagogiske overvejelser: Når eleverne arbejder i grupper, bliver de tvunget til at sætte ord på deres tanker. Samtidig får eleverne indblik i fordelingspolitikken.	

Økonomi, niveau F	Varighed to lektioner
Emne: Statens indtægter og udgifter	
Materiale: I grupper skal I lave en planche, der viser, hvilke udgifter og indtægter den danske stat har, samt hvordan disse udgifter og indtægter påvirker husholdningerne og virksomhederne i Danmark.	
Arbejdsform: Gruppearbejde.	
Evaluering: Holdgennemgang med udgangspunkt i en udvalgt gruppes fremlæggelse.	
Bekendtgørelsesmål: “Får kendskab til, hvilken betydning sociale, økonomiske og politiske kræfter har for den aktuelle samfundsudvikling.” “Kan søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier.”	
Vejledningshenvisning: Eleverne skal beskæftige sig med det simple økonomiske kredsløb. Derudover bør undervisningen indeholde emner, der belyser forholdet mellem statens indtægter og udgifter.	
Pædagogiske overvejelser: Planchen kan anvendes som dokumentation.	

Politik, niveau E	Varighed én lektion
Emne: EU i tilbageblik	
Materiale: • Lav en tidslinje for EU's historie med de vigtigste begivenheder fra oprettelse og frem til i dag. Politiken: Turen går til EU www.euoplysningen.dk www.folketinget.dk	
Arbejdsform: Individuelt arbejde.	
Evaluering: Aflæring – efterfulgt af klassegennemgang.	
Bekendtgørelsesmål: “Får kendskab til den voksende internationaliserings betydning for Danmark, herunder ind- drage EU-samarbejdet. “Kan søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier.”	
Vejledningshenvisning: Undervisningen behandler grundlæggende politiske interesser og interesse modsætninger i dansk og internationalt perspektiv. Eleverne arbejder med internationaliseringens betydning for dansk politik og økonomi. Interesseorganisationer og græsrodsbevægelser tages op som emne i forbindelse med emnet om politiske interesser og interesse modsætninger.	
Pædagogiske overvejelser: Er et godt afsæt for videre arbejde med EU og et godt grundlag for en dialog om, hvilke interesser EU bærer præg af. Det vil sige, hvorfor ser organisationen ud, som den gør?	

Politik, niveau E	Varighed tre lektioner
Emne: Danmarks fire forbehold	
Materiale: • Beskriv de fire forbehold. • Det siges af nogle i Danmark, at tiden er løbet fra et par af forbeholdene. • Hvilke er stadig aktuelle? Hvilke kan vi roligt afskaffe? • Hvad mener de danske partier? • Hvad mener du selv? Politiken: Turen går til EU www.euoplysningen.dk www.folketinget.dk	
Arbejdsform: Individuelt eller gruppearbejde.	
Evaluering: Mundtlig fremlæggelse af en af grupperne efterfulgt af opsamling på holdet. Alle laver og gemmer deres PowerPoint-præsentation som dokumentation.	
Bekendtgørelsesmål: "Får kendskab til den voksende internationaliserings betydning for Danmark, herunder inddrage EU-samarbejdet."	
Vejledningshenvisning: Undervisningen behandler grundlæggende politiske interesser og interesseudsættninger i dansk og internationalt perspektiv. Eleverne arbejder med internationaliseringens betydning for dansk politik og økonomi. Interesseorganisationer og græsrodsbevægelser tages op som emne i forbindelse med emnet om politiske interesser og interesseudsættninger.	
Pædagogiske overvejelser: Er et godt afsæt for videre arbejde med EU og et godt grundlag for en dialog om, hvilke interesser EU bærer præg af. Det vil sige, hvorfor ser organisationen ud, som den gør?	

Politik, niveau E	Varighed to lektioner
Emne: FN	
Materiale: I skal i grupper finde eksempler på forskellige FN-aktioner. Grupperne udvælger to eksempler og finder svar på: • Hvorfor var/er FN i det pågældende land? • Går/gik det godt/skidt – hvorfor? www.sdbbs.dk – husk at anvende kode.	
Arbejdsform: Gruppearbejde.	
Evaluerings: Mundtlig fremlæggelse.	
Bekendtgørelsesmål: “Få kendskab til hovedlinjerne i national og international økonomi og politik, herunder internationale organisationer og konfliktløsning.” “Kunne søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier.”	
Vejledningshenvisning: Undervisningen skal indeholde elementer, der kan relateres til både nationale og internationale problemstillinger. Derudover skal undervisningen belyse organisationers og bevægelers muligheder for og interesse i at påvirke den politiske beslutningsproces. Undervisningen behandler grundlæggende politiske interesser og interesse modsætninger i dansk og internationalt perspektiv. Eleverne arbejder med internationaliseringens betydning for dansk politik og økonomi. Interesseorganisationer og græsrodsbevægelser tages op som emne i forbindelse med emnet om politiske interesser og interesse modsætninger.	
Pædagogiske overvejelser: Man kan eventuelt supplere opgaven med et krav om en disposition, så eleven har noget på skrift.	

Arbejdsmarkedsforhold, niveau E	Varighed tre lektioner
Emne: Outsourcing	
Materiale: I denne opgave skal eleverne i grupper arbejde med spørgsmålet om, hvorfor LEGO flytter sin produktion til Kina? • I besvarelsen skal der indgå en redegørelse for, hvad outsourcing er. • Fordele og ulemper ved outsourcing? • Er outsourcing noget nyt? • Hvad kan et land som Danmark gøre? Til besvarelsen anvendes LEGOs websted, og der søges informationer/artikler om emnet på www.sdbbs.dk – husk kode. Eleverne producerer en planche, hvor de visualiserer problemstillingen. Der kan eventuelt vises Magasinet Penge fra DR1 den 18.04.05 med nationalbankdirektøren eller TV2's udsendelse om Kina fra den 18.05.05.	
Arbejdsform: Grupper a to elever.	
Evaluerings: Holdgennemgang – aflevering og fremlæggelse af planche.	
Bekendtgørelsesmål: “Får kendskab til internationaliseringens betydning for danske virksomheder, herunder samarbejde inden for teknologi og teknik.” “Får kendskab til den internationale arbejdsdeling og betydningen heraf for det danske arbejdsmarked.”	
Vejledningshenvisning: Undervisningen behandler det danske arbejdsmarkeds konkurrence på det internationale marked. Arbejdskraftens fri bevægelighed og outsourcing.	
Pædagogiske overvejelser: Planchen kan anvendes som dokumentation. Der kan eventuelt vælges virksomhed ud fra elevernes branchevalg.	

Økonomi, niveau E	Varighed én lektion
Emne: Internationale samhandelsforhold	
Materiale:	
Hvad fortæller nedenstående tabel om verdenshandlen? Giv eksempler på, hvad de forskellige lande/kontinenter handler med, samt med hvem?	
Udviklingen i verdenseksporten, andele (56)	
	1948 1953 1963 1973 1983 1993 2003
Verdenshandel i mia. US\$ (=100%)	58 84 157 579 1.835 3.671 7.294
	Andel i procent
Verden	100,0 100,0 100,0 100,0 100,0 100,0 100,0
Nordamerika	27,3 24,2 19,3 16,9 15,4 16,6 13,7
Latinamerika	12,3 10,5 7,0 4,7 5,8 4,4 5,2
Vesteuropa	31,5 34,9 41,4 45,4 38,9 44,0 43,1
Østeuropa og Rusland	6,0 8,1 11,0 9,1 9,5 2,9 5,5
Afrika	7,3 6,5 5,7 4,8 4,4 2,5 2,4
Mellemøsten	2,0 2,7 3,2 4,1 6,8 3,4 4,1
Asien, heraf	13,6 13,1 12,4 14,9 19,1 26,1 26,1
Kina	0,9 1,2 1,3 1,0 1,2 2,5 6,0
Indien	2,2 1,3 1,0 0,5 0,5 0,6 0,8
De seks Tigre	3,0 2,7 2,4 3,4 5,8 9,6 9,7
GATT/WTO medlemmer	60,4 68,7 72,8 81,8 76,5 89,5 94,3
NB: De seks Tigre omfatter: Taiwan, Hongkong, Sydkorea, Malaysia, Thailand og Singapore. Kilde: WTO, International Trade Statistics 2004. Udarbejdet for Danida af Geografforlaget/ Karsten Duus.	
Arbejdsform: Individuelt arbejde.	
Evaluerig: Holdgennemgang.	
Bekendtgørelsesmål: “Får kendskab til grundlæggende sammenhænge mellem produktion, forbrug og ressourceanvendelse i et globalt perspektiv.”	
Vejledningshenvisning: Undervisningen behandler grundlæggende udbud og efterspørgsel, naturressourcer, produktionsfaktorer, teknologi og det udvidede økonomiske kredsløb. Eleverne får et grundlæggende indblik i internationale samhandelsforhold og markeder. Danmarks BNP og betalingsbalance er emner på dette niveau.	
Pædagogiske overvejelser: Opgaven giver anledning til yderligere informationssøgning, for at eleverne kan besvare spørgsmålene.	

Politik, niveau D	Varighed to lektioner
Emne: Interesseorganisationer og græsrodsbevægelser	
Materiale: Du skal i denne opgave arbejde med en selvvalgt interesseorganisation og græsrodsbevægelse. Du skal besvare følgende spørgsmål ved at anvende din bog samt de valgte organisationers websteder. • Hvad er forskellen på en interesseorganisation og en græsrodsbevægelse? • Hvad står dine to valgte organisationer for? • Hvor mange medlemmer har de? • Hvilken type mennesker er typisk medlem? Lav en målgruppebeskrivelse, og brug eventuelt Minerva-modellen. • Hvordan finansieres organisationerne? • Hvilke midler bruger de for at nå deres mål? • Hvilke resultater har de opnået? • Oplever de valgte organisationer medlemstilgang eller -flugt? • Hvorfor tror du, det er sådan – hvilke fremtidsudsigter spår du?	
Arbejdsform: Individuelt arbejde.	
Evaluerig: Fremlæggelse for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: “Kan gøre rede for nogle centrale politiske forhold i det danske folkestyre, herunder partierne, vælgerne og interesseorganisationer.” “Kan afdække og belyse samfundsforhold og opnår øvelse i at arbejde selvstændigt, herunder formulere og angive løsninger på samfundsmæssige problemer.”	
Vejledningshenvisning: Undervisningen skal indeholde emner, der belyser de enkelte politiske partiers standpunkter samt ideologiske udgangspunkter. Derudover skal undervisningen indeholde elementer, der påviser interesseorganisationernes indflydelse på den førte politik.	
Pædagogiske overvejelser: Eleven kan opfordres til at vælge sin egen brancheorganisation, og fremlæggelsen kan indeholde et krav om anvendelse af PowerPoint. Opgaven kan også gøres mere lærerstyret ved på forhånd at udvælge en liste af organisationer og fordele dem blandt eleverne, hvorved man sikrer en mere repræsentativ gennemgang. Eleven kan også producere en pjece om en af organisationerne som en del af elevens dokumentation. Pjecen kan så kopieres til resten af holdet, så eleverne er ansvarlige over for hinanden.	

Politik, niveau D	Varighed fem lektioner
Emne: De politiske partier	
Materiale: Holdet inddeles i partigrupper. Hver partigruppe løser følgende spørgsmål på cirka to til tre lektioner. Arbejdet fremlægges for klassen – 15 minutter per gruppe. Eleven anvender følgende link til at besvare spørgsmålene (eventuelt også deres grundbog) www.folketinget.dk samt det enkelte partis websted. <u>Grupperne skal redegøre for:</u> • Partiets politik – hvilke mærkesager går man op i? • Partiets politikere – hvem kender man fra partiet? • Partiets indflydelse på den førte politik i Danmark – hvor mange pladser har partiet i Folketinget? Er partiet ofte med i regering? • Hvad gik partiet til valg på? Hvilke temaer valgte man til valgkampen februar 2005? • Hvorfor netop disse punkter? • Hvad lovede man i valgkampen? • Hvilke vælgergrupper prøver partiet at nå? Hvem stemmer typisk på partiet? Prøv at analysere den måde, man markedsfører sig på, slogan og budskaber. Hvem appellerer det til? • Synes I, partiets budskab går igennem – hvorfor/hvorfor ikke? • Er det et parti, I bryder jer om? Hvad tiltaler jer, og hvad gør ikke? • Hvad blev resultatet af valget? Hvorfor gik det, som det gik, for jeres parti? Begrund jeres svar – vis eventuelt en statistik over stemmefordelingen, og forhold jer kritisk til denne.	

Arbejdsform:

Gruppearbejde.

Evaluerig:

Fremlæggelse for holdet – gerne med karaktertilbagemelding. Opsamling af læreren.

Bekendtgørelsesmål:

“Kan gøre rede for nogle centrale politiske forhold i det danske folkestyre, herunder partierne, vælgerne og interesseorganisationerne.”

“Kan afdække og belyse samfundsforhold og opnår øvelse i at arbejde selvstændigt, herunder formulere og angive løsninger på samfundsmæssige problemer.”

Vejledningshenvisning:

Undervisningen skal indeholde emner, der belyser de enkelte politiske partiers standpunkter samt ideologiske udgangspunkter. Derudover skal undervisningen indeholde elementer, der påviser interesseorganisationernes indflydelse på den førte politik.

Pædagogiske overvejelser:

Der foretages en afstemning før og efter fremlæggelserne. Hver gruppe kan eventuelt i Publisher producere en lille folder om partiet. Kan herved anvendes som dokumentation. Alle bør aflevere et sæt noter, som kan kopieres/lægges ud til holdet, så eleverne laver et ordentligt stykke arbejde og er ansvarlige i forhold til hinanden.

Arbejdsmarkedsforhold, niveau D	Varighed én lektion
Emne: Aflønningsformer	
Materiale: Med udgangspunkt i den uddannelse inden for det merkantile område (detail, kontor, finans), som du sigter mod, skal du undersøge: - Hvilke aflønningsformer findes der? - Hvilken aflønningsform er den mest almindelige på dit område? - Hvilken form foretrækker du – hvorfor? - Hvad er lønsatserne for en elev? - Hvad er lønsatsen som nyuddannet? - Hvad siger overenskomsten på området om ferie, orlov og overarbejde? - Hvilke organisationer findes på området, hvis du ønsker at organisere dig? For at løse opgaven kan du benytte dig af internettet og din grundbog i samfundsfag.	
Arbejdsform: Individuelt arbejde.	
Evaluering: Fremlæggelse for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: “Kan gøre rede for arbejdsmarkedets opbygning, herunder for virksomhedernes og medarbejdernes organisatoriske forhold.” “Kan afdække og belyse samfundsforhold og opnår øvelse i at arbejde selvstændigt, herunder formulere og angive løsninger på samfundsmæssige problemer.”	
Vejledningshenvisning: Undervisningen skal indeholde emner, der belyser ansættelsesforhold og forskellige aflønningsformer.	
Pædagogiske overvejelser: Opgaven er et eksempel på et erhvervsfagligt emne, hvor elevens individuelle uddannelsesvalg sættes i fokus. Til fremlæggelsen kan eleven eventuelt lave en planche, eller der kan være et krav om udarbejdelse af noter, som skal kopieres til de andre på holdet. Således kan opgaven anvendes som dokumentation.	

Økonomi, niveau D	Varighed en halv lektion
Emne: Samfundsøkonomiske sammenhænge	
Materiale: Besvar nedenstående spørgsmål. Sæt streg under det rigtige svar (kun ét er rigtigt). 1. Hvilke af følgende økonomiske mål ville partiet Det Konservative Folkeparti prioritere? (Beskæftigelsen, betalingsbalancen, miljøet) 2. Hvordan kommer man fra BNP til BVT? (Minus tilskud – plus moms, plus tilskud – plus moms, plus tilskud – minus moms) 3. Hvilke af følgende ting tælles ikke med i BNP? (Forurening, pasning af børn i hjemmet, prisstigninger) 4. BNP opgjort i faste priser betyder, at man ser bort fra (mængde- og prisstigninger, mængdestigninger, prisstigninger)? 5. Kursen på dollar stiger fra 750 kr. til 800 kr., hvilket betyder, at (den danske import af amerikanske varer stiger, den danske eksport til USA stiger, den amerikanske handelsbalance forbedres)? 6. Hvad kaldes et skattesystem, hvor “de rige betaler til de fattige”? (Progressivt, degressivt, lineært) 7. Regeringen vælger at nedsætte befordringsgodtgørelsen (fradrag for kørsel i egen bil til ens arbejdsplads) fra 1,34 kr. til 1,10 kr. – hvilket betyder, at (efterspørgslen efter biler stiger, benzinpriserne stiger, priserne på buskort stiger)? 8. Hvilke af følgende ting vil påvirke Carlsbergs økonomi positivt? a. Flere konkurrenter b. Ny produktionsteknologi c. Ny grøn afgift på vand 9. Hvad sker der, når regeringen sænker skatten? a. Arbejdsløsheden stiger b. Priserne stiger c. Antallet af offentlige serviceydelser stiger 10. Hvilke ulemper er der ved markedsøkonomi? a. Høj produktivitet b. Prisen presses i bund c. Bedre miljø 11. USA's befolkning udgør kun tre procent af Jordens befolkning – dog har landet verdens største eksport. Hvad kan være årsagen til dette? a. Dollaren er i lav kurs b. Dollaren er i høj kurs c. Amerikanerne har brug for at købe mange råstoffer	
Arbejdsform: Individuelt skriftligt arbejde.	

Evaluering:

Opgaven gives som en prøve – med eller uden hjælpemidler. Skriftlig karakter/point tilbagemelding.

Bekendtgørelsesmål:

“Kan gøre rede for centrale samfundsøkonomiske forhold, herunder sammenhængen mellem samfundets økonomi og virksomhedernes nationale og internationale udvikling.”

Vejledningshenvisning:

Undervisningen skal indeholde emner, der belyser målekonflikter samt balanceproblematikker. Derudover skal undervisningen indeholde elementer, der giver eleven en viden om generelle samfundsøkonomiske teorier.

Pædagogiske overvejelser:

Opgaven fungerer godt som dokumentation. Eleverne retter hinandens opgaver, hvorved de trænes i at tage stilling til, hvornår et svar er rigtigt eller forkert.

Økonomi, niveau D	Varighed tre lektioner
Emne: Finansloven og finanspolitik	
Materiale: Siderne 296-300 fra Trojka. Materiale fra www.folketinget.dk , herunder udkast til Finanslov 2005 – udleveres i kopi. Følgende spørgsmål besvares ud fra ovennævnte kilder: • Hvad menes der med finanspolitik – hvad går det ud på? • Forklar, hvordan man fører henholdsvis stram og lempelig finanspolitik? • Beskriv, i hvilke situationer man typisk vil vælge lempelig finanspolitik? • Beskriv, i hvilke situationer man typisk vil vælge stram finanspolitik? • Hvad er en finanslov? • Redegør for indholdet af den nye finanslov. • Hvilken form for finanspolitik fører og har den nuværende regering ført? • Hvad mener du om den førte politik? • Forklar, hvorfor økonomerne og partierne F, B og A er kritiske over for finansloven. • Hvordan ville disse tre partier føre finanspolitik og prioritere, hvis det var dem, der var ved magten?	
Arbejdsform: Individuelt arbejde.	
Evaluering: Holdgennemgang – dialog og diskussion.	
Bekendtgørelsesmål: “Kan gøre rede for centrale samfundsøkonomiske forhold, herunder sammenhængen mellem samfundets økonomi og virksomhedernes nationale og internationale udvikling.” “Kan gøre rede for nogle centrale politiske forhold i det danske folkestyre, herunder partierne, vælgerne og interesseorganisationerne.” “Kunne søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier.”	
Vejledningshenvisning: Undervisningen skal indeholde emner, der belyser målekonflikter samt balanceproblematikker. Derudover skal undervisningen indeholde elementer, der giver eleven en viden om generelle samfundsøkonomiske teorier.	
Pædagogiske overvejelser: Underviseren samler op på de vigtigste pointer og svar. Disse skrives på tavlen, så eleverne kan lave deres egne noter, og de får noget på skrift. Velegnet som dokumentation.	

Politik, niveau C	Varighed to lektioner
Emne: Ideologi	
Materiale: Læs nedenstående læserbrev fra Politiken, 08.05.04, "<i>Danmarks mest konservative parti</i>", og besvar efterfølgende spørgsmålene skriftligt: • Giv et kort referat af læserbrevet. • Beskriv partiet Socialistisk Folkeparti. • Beskriv partiet Det konservative Folkeparti. • Redegør for forskellen mellem socialisme og liberalisme. • Hvad menes der med, at vi i Danmark har "<i>parlamentarisme</i>"? • Tror du, SF kommer i regering ved næste valg? Debat: Danmarks mest konservative parti Politiken, 8. maj 2004, 3. sektion, side 3. Af Lars Rasmussen, tidligere formand for SF's Ungdom Det er et sørgeligt og nærmest tragikomisk syn at følge SF op til partiets landsmøde, som blev skudt i gang i går. Partiet, der i slutningen af 1980'erne havde 27 mandater på Christiansborg, har nu blot 12, og der er ingen tegn i hverken sol, måne eller Gallup på, at det er ved at vende. Hvordan kan det lade sig gøre, at et engang toneangivende venstrefløjsparti nu er reduceret til et lille, ubetydeligt parti uden for indflydelse og uden visioner? For mig at se skyldes partiets krise først og fremmest tre ting. For det første handler det om personspørgsmål (nummer et på folkesocialisternes liste over "det taler vi ikke om"-emner). Men man kommer ikke uden om det mærkværdige i, at Holger K. Nielsen stadig er partiets formand, til trods for at SF har tabt de tre seneste valg under hans ledelse. Derfor ved man ikke, om man skal le eller græde, når Holger K. Nielsen nu udgiver en bog, hvori han gør sig tanker om, hvordan venstrefløjen kan gøre det bedre. Ville det ikke have været en idé at gøre dette, da han tiltrådte som formand i 1991. Men ikke kun formanden, også selve ledelsen af partiet er et problem. Ser man på medlemmerne og kandidaterne til partiets hovedbestyrelse, der med hensyn til indflydelse i partiet mest af alt minder om centralkomiteen i DKP, er den også gal. Her er for langt størstedelens vedkommende tale om gamle kendinge, der har haft år(tier) til at vende skuden for SF. Havde disse personer haft de nødvendige evner og politisk tæft, var det sikkert SF og ikke Det Radikale Venstre, der nu står til en betydelig fremgang på de samme budskaber, som SF har. For det andet mangler SF visioner. I Europapolitikken er der nærmest tale om to forskellige partier. To lige store grupper; en fløj, der ønsker et tæt europæisk samarbejde, og en anden fløj, der har mere til fælles med Junibevægelsen. Ligesom SF mangler at komme med løsningsforslag på, hvordan man takler problemerne med de etniske minoriteter, som er i landet. Dette er naturligvis svært for et parti, der i alt for lang tid slet ikke har erkendt, at der er problemer. Ghettoer, fundamentalisme, tvangsægteskaber, kvindeundertrykkelse m.m. Fænomener, som er i strid med alle venstreorienterede værdier. Og som i den grad savner et modspil fra venstre side i dansk politik. Dette ville nemlig være til gavn, ikke kun for danskere, men også for det store flertal af etniske minoriteter, som klarer sig godt i det danske samfund. Hvis ikke Holger K. Niensens næste bog skal være en nekrolog over SF, så kræver det, at både han selv og andre topfigurer i ledelsen bliver skiftet ud. Og erstattes af nogle folk, der har føling med de problemer, der optager almindelige mennesker. Og tør komme med nogle konstruktive løsninger.	

Arbejdsform: Gruppearbejde.
Evaluerings: Fremlæggelse for holdet.
Bekendtgørelsesmål: “Kan afdække centrale politiske forhold.” “Kan afdække politiske beslutningsprocesser og politisk adfærd, herunder for grundlæggende politiske strukturer, politiske ideologier og partier.” “Kan afdække forudsætningerne for egne og andres samfundsmæssige synspunkter og handlinger.”
Vejledningshensvisning: Undervisningen skal indeholde emner, der belyser de centrale politiske ideologier, og centrale politisk/økonomiske teoretikere præsenteres. Politiske beslutningsprocesser er et emne. National og international kulturel identitet som forudsætning for beskrivelse af egne og andres mening er et emne.
Pædagogiske overvejelser: God repetitionsopgave, som kræver overblik. Kan med fordel fremlægges for opponentgrupper.

Politik, niveau C	Varighed tre lektioner
Emne: Kulturel identitet	
Materiale: Gå på internettet og ind på den hollandske sociolog Gert Hofstedes websted: http://www.geert-hofstede.com/geert_hofstede_resources.shtml Her kan I på engelsk læse om hans fire kulturelle dimensioner: magtdistance, individualisme, maskulinitet og usikkerhedsundvigelse. Når I har forstået og kan forklare, hvordan hver dimension skal fortolkes (suppler eventuelt med din samfundsfagslærebog eller websider på dansk), finder du graferne over Danmarks placering. <u>Herefter skal I:</u> • Sammenligne Danmarks placering med et land fra henholdsvis Sydamerika, Nordamerika, Australien, Asien, Afrika samt Syd- og Østeuropa. • Definere kultur. • Beskrive den danske kultur. • Nævne konkrete eksempler på kulturforskelle mellem lande. • Redegøre for, hvilken rolle kulturforskelle spiller for virksomheder. • Redegøre for, hvad virksomhederne skal være opmærksomme på. • Redegøre for, hvordan en virksomhed kan undgå at begå kulturelle “brølere”.	
Arbejdsform: Gruppearbejde.	
Evaluering: Et udvalgt antal grupper fremlægger for holdet – de øvrige er opponenter. Der samles efterfølgende op af læreren.	
Bekendtgørelsesmål: “Kan afdække Danmarks placering i det internationale økonomiske samfund.” “Kan afdække forudsætningerne for egne og andres samfundsmæssige synspunkter og handlinger.”	
Vejledningshenvisning: Undervisningen skal indeholde emner, der belyser de centrale politiske ideologier, og centrale politiske/økonomiske teoretikere præsenteres. Politiske beslutningsprocesser er et emne. National og international kulturel identitet som forudsætning for beskrivelse af egne og andres mening er et emne.	
Pædagogiske overvejelser: Tværfaglig opgave, hvor et samarbejde med en engelsklærer kan være en god idé. Teorimaterialet kan være svært at forstå – der er mange nye begreber. Det er derfor vigtigt, at underviseren følger eleverne tæt i arbejdsfasen og sikrer sig, at der er styr på begrebsanvendelsen. Grupperne sikrer en nødvendig dialog om emnet og fortolkningen.	

Økonomi, niveau C	Varighed én lektion
Emne: Valutapolitik	
Materiale: Læs nedenstående artikel, og besvar spørgsmålene nedenfor: • Giv et kort referat af artiklen. • Redegør kort for USA's rolle i verdensøkonomien. • Hvordan påvirker valutakurser import og eksport? • Hvilken form for økonomisk politik kan få sat gang i forbruget? • Hvorfor påvirker amerikanernes økonomi den danske? • Hvilke lande er Danmarks vigtigste samhandelspartnere? • Hvad er din holdning til den øgede internationale handel? Artikel: Valuta: Dollaren på vej op Jyllands-Posten, 30. marts 2005, Erhverv og Økonomi, side 12. Af Claus Greve Uden større dramatik vandt den amerikanske dollar yderligere højde under tirsdagens handel, da europæerne var tilbage i fuld styrke efter påskeferien. Dollarens opadgående tendens var fortsat klar, selv om stigningshastigheden syntes aftaget en smule, og tirsdag eftermiddag blev dollaren handlet til 576,60 kr. mod 570,00 kr. før påske. Baggrunden for den øgede interesse skulle ses i lyset af de tiltagende forventninger om højere renter i USA, der vil udvide renteforskellen over Atlanten og derved gøre det mere attraktivt at placere midler i amerikansk valuta. Bekymringerne over de enorme ubalancer i den amerikanske økonomi nager stadig, men i øjeblikket får de ikke lov til at præge investorenes bevidsthed på samme måde som for nogle måneder siden, og det giver dollaren den fornødne plads til sin optur. Den rentedrevne efterspørgsel på dollaren blev intensiveret hen over tirsdagen, fordi investorerne gik og håbede på en positiv overraskelse, når amerikanerne fremlægger deres seneste beskæftigelsesrapport på fredag. Den japanske yen havde det skidt under tirsdagens handel, og ud på eftermiddagen var kursen faldet til 5,3735 kr. mod 5,4100 kr. onsdag før påske. Interessen for den japanske yen led et knæk i kølvandet på de negative takter, der kendetegnede aktiehandelen på børsen i Tokyo natten til tirsdag, og derudover bød dagen på skuffende tal for den japanske arbejdsløshed.	
Arbejdsform: Individuelt arbejde.	
Evaluerig: Eksamen.	
Bekendtgørelsesmål: "Kan afdække centrale samfundsøkonomiske forhold." "Kan afdække problemstillinger vedrørende økonomiske kredsløb og balance og fordelings-spørgsmål." "Kan afdække sammenhængen mellem samfundsøkonomi og politisk styring." "Kan afdække Danmarks placering i det internationale økonomiske samfund."	

Vejledningshenvisning:

Undervisningen skal indeholde emner, der belyser den politiske styring af økonomien samt Danmarks placering i den internationale økonomi. Undervisningen indeholder emner, der belyser problemstillinger i forhold til internationale økonomiske fordelings- og balanceproblematikker.

Pædagogiske overvejelser:

Denne opgave er et typeeksempel på en eksamensopgave og kan således i slutningen af et forløb ligeledes anvendes som repetition.

Opgaven går fra det konkrete til det abstrakte. Først lægges der blødt ud med et spørgsmål, som giver eleven mulighed for at komme stille og roligt i gang. Herefter bliver spørgsmålene mere og mere konkrete og teoretisk krævende og afsluttes med, at eleven får mulighed for at vise selvstændighed og eget engagement i forhold til problemstillingen. Det er samtidig pædagogisk velovervejet at afslutte eksaminationen med et spørgsmål, som alle elever har mulighed for at svare på, uden at der på forhånd eksisterer et teoretisk korrekt svar på opgaven. På den måde kan eksamination afsluttes på en gensidig behagelig måde.

Økonomi, niveau C	Varighed to lektioner
Emne: Ressourcefordeling	
Materiale: Eleverne henter nedenstående tabel med nøgletal fra portalen “Udviklingstal” http://www.udviklingstal.dk/wb2003-nogletal.pdf Ud fra de spørgsmål, som datamaterialet giver anledning til, laver eleverne en problemformulering, som de efterfølgende besvarer. Eksempel: Hvorfor er der så store forskelle i BNP på verdensplan? Hvor i verden findes de fattigste lande?	
Arbejdsform: Gruppearbejde.	
Evaluering: Fremlæggelse for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: “Kan afdække problemstillinger vedrørende økonomiske kredsløb og balance- og fordelings-spørgsmål.”	
Vejledningshenvisning: Undervisningen skal indeholde emner, der belyser den politiske styring af økonomien samt Danmarks placering i den internationale økonomi. Undervisningen indeholder emner, der belyser problemstillinger i forhold til internationale økonomiske fordelings- og balanceproblematikker.	
Pædagogiske overvejelser: Problemformuleringen skal godkendes, inden arbejdet går i gang.	

Eksempler på undervisningsforløb, som afspejler progressionen

De følgende eksempler viser forskellige former for progression i undervisningen. Nogle former egner sig i højere grad til den måde, hvorpå man arbejder i teknisk skole, hvorimod andre er mere repræsentative for undervisningen på en handelsskole, hvor mange elever afslutter på niveau D.

Der kan være forskellige fordele ved at arbejde med progression i samfundsfag. En af dem er den lineære progression, hvor eleven eksempelvis spænder fra F- til D-niveau i samme opgave. En anden er, at progressionen mellem niveauerne bliver tydeligere i selve undervisningen, når man har elever på forskellige niveauer i samme læringsrum.

Politik, niveau F til D (progression)	Varighed otte lektioner
Emne: Demokrati, hvordan bliver en lov til for eksempel afgifter på biler, cigaretter, øl, vin og spiritus	
Materiale: “Samfundslære”, Hammer – Kureer – Lundgren, Forlaget Kurlund. Udgangspunktet tages i en interesseorganisations websted, partiernes websteder eller andet materiale. Undervisningen skal sætte fokus på, hvordan beslutningsprocessen er i det politiske system. Derefter ses på, hvad/hvordan eksempelvis interesseorganisationer gør for at påvirke beslutningsprocessen. Endelig ses på, hvad der er afgørende for de enkelte politiske partiers holdning.	
Arbejdsform: Kursus, hvor læreren for holdet gennemgår en konkret lovs vej gennem “systemet”. Derefter vælger eleverne sig på hold a to til tre elever og finder en lov, som de beskriver fra idé til vedtagelse.	
Evaluering: Skriftlig aflevering, som indgår i den løbende evaluering af eleven, eller mundtlig fremlæggelse.	
Bekendtgørelsesmål: F-niveau: “Får kendskab til, hvilken betydning sociale, økonomiske og politiske kræfter har for den aktuelle samfundsudvikling.” D-niveau: “Kan gøre rede for nogle centrale politiske forhold i det danske folkestyre, herunder partierne, vælgerne og interesseorganisationerne.” F-E-D-niveau: “Kan søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier.”	
Vejledningshenvisning: Demokratibegrebet udfoldes, og undervisningen skal indeholde emner om tredelingen af magten og grundloven, statsmagts struktur og rolle samt beslutningsprocesserne i det politiske system. Undervisningen skal tage sigte på, at eleverne får kendskab til rollefordelingen mellem stat, amt og kommune samt mediernes politiske funktion. Undervisningen behandler grundlæggende politiske interesser og interesse modsætninger i dansk og internationalt perspektiv. Eleverne arbejder med internationaliseringens betydning for dansk politik og økonomi. Interesseorganisationer og græsrodsbevægelser tages op som emne i forbindelse med emnet om politiske interesser og interesse modsætninger. Undervisningen skal indeholde emner, der belyser de enkelte politiske partiers standpunkter samt ideologiske udgangspunkter. Derudover skal undervisningen indeholde elementer, der påviser interesseorganisationernes indflydelse på den førte politik.	
Pædagogiske overvejelser: Et emne, der er med til at bevidstgøre eleven om den demokratiske proces i Danmark. Opgaven er egnet til elever i et lineært progressionsforløb – eksempelvis i HG2.	

Arbejdsmarkedsforhold, niveau F til D (progression)	Varighed fire lektioner
Emne: Løn- og ansættelsesforhold	
Materiale: I dette projekt arbejder eleverne med emnet på følgende niveauer: • F: Tilblivelse af en overenskomst og interessekonflikter. • E: Arbejdskraftens fri bevægelighed og konkurrenceevne med udlandet. • D: Ansættelsesforhold og forskellige aflønningsformer. Emnet startes op med en kort gennemgang af betydningen af løn- og ansættelsesforhold for den enkelte. Eleverne arbejder derefter med det emne, der hører til på de forskellige niveauer.	
Arbejdsform: Små grupper a to til tre elever.	
Evaluerings: Mundtlig fremlæggelse på holdet med hjælpematerialer (OH, plancher, tabeller m.m.).	
Bekendtgørelsesmål: F-niveau: “Får kendskab til arbejdsmarkedets opbygning.” E-niveau: “Får kendskab til den internationale arbejdsdeling og betydningen heraf for det danske arbejdsmarked.” D-niveau: “Kan gøre rede for arbejdsmarkedets opbygning, herunder for virksomhedernes og medarbejdernes organisatoriske forhold.”	
Vejledningshenvisning: Undervisningen skal indeholde emner om de forskellige organisationer på arbejdsmarkedet, herunder hovedorganisationer, strukturen i fagforbund og arbejdsgiverforeninger. Undervisningen skal tage sigte på, at eleverne opnår viden om overenskomstsystemet og de grundlæggende interessekonflikter imellem arbejdsmarkedets parter samt til det fagretlige system, herunder forligsmandsinstitutionen. Undervisningen behandler det danske arbejdsmarkeds konkurrence på det internationale marked. Arbejdskraftens fri bevægelighed og outsourcing er emner på niveauet. Undervisningen skal indeholde emner, der belyser ansættelsesforhold og forskellige aflønningsformer.	
Pædagogiske overvejelser: Med dette emne vil eleverne få indblik i progressionen i emnet “Løn- og ansættelsesforhold” og dermed forstå sammenhængene i overenskomstforhandlinger i Danmark, konkurrence med udlandet og de forskellige ansættelses- og aflønningsformer. Emnet egner sig til undervisning i OLC med elever på forskellige niveauer.	

Økonomi, niveau F til D (progression)	Varighed én lektion
Emne: Pengepolitik – fokus på den lave rente	
Materiale: Renten er i øjeblikket historisk lav. Med udgangspunkt i det økonomiske kredsløb skal du redegøre for: • Hvordan virksomheder, husstande, den offentlige sektor, pengeinstitutterne og udlandet påvirkes af en lav rente. • Hvem bestemmer renteniveauet? • Hvilke problemer kan opstå på sigt, hvis renten bliver ved med at være lav? • Hvilke problemer kan opstå på sigt, hvis renten stiger? • Hvordan har renteutviklingen set ud de seneste 20 år? • Hvilken betydning har renteniveauet for virksomhedernes investeringer og konkurrenceevne? • Hvad betyder den lave rente for dig?	
Arbejdsform: Individuelt arbejde.	
Evaluering: Holdgennemgang.	
Bekendtgørelsesmål: F-niveau: “Får kendskab til, hvilken betydning sociale, økonomiske og politiske kræfter har for den aktuelle samfundsudvikling.” D-niveau: “Kan gøre rede for centrale samfundsøkonomiske forhold, herunder sammenhængen mellem samfundets økonomi og virksomhedernes nationale og internationale udvikling.”	
Vejledningshenvi- sing: Eleverne skal beskæftige sig med det simple økonomiske kredsløb. Derudover bør undervisningen indeholde emner, der belyser forholdet mellem statens indtægter og udgifter. Undervisningen behandler grundlæggende udbud og efterspørgsel, naturressourcer, produktionsfaktorer, teknologi og det udvidede økonomiske kredsløb. Eleverne får et grundlæggende indblik i internationale samhandelsforhold og markeder. Danmarks BNP og betalingsbalance er emner på dette niveau. Undervisningen skal indeholde emner, der belyser målekonflikter samt balanceproblematikker. Derudover skal undervisningen indeholde elementer, der giver eleven en viden om generelle samfundsøkonomiske teorier.	
Pædagogiske overvejelser: På denne måde kan man som underviser arbejde med et hold af elever, der taksonomisk befinder sig på forskellige niveauer. Alternativt er opgaven god til at vise eleverne, at der er forskel på, hvad der kræves på niveau F og niveau D. Endelig er det en god træningsopgave sidst på året. Man får som underviser mulighed for at klarlægge, hvilket niveau den pågældende elev befinder sig på. Alle elever kan finde udfordringer i denne opgave. Denne opgave er anvendelig til såvel undervisning af elever på forskellige niveauer som til undervisning af elever på niveau D, der forudsætter de underliggende niveauer.	

Eksempler på undervisningsforløb i uddannelsen til pædagogisk assistent

De følgende eksempler på undervisningsforløb i pædagogisk assistent-uddannelsen (PAU) er *kun* eksempler og dermed ikke fyldestgørende i forhold til at opfylde målene for faget.

Politik, PAU	Varighed fire lektioner
Emne: Introduktion til faget	
Materiale: I undervisningen tages der udgangspunkt i bogen <i>Danskerne og samfundet</i> , bind 1, kapitel 1, Columbus, ISBN 87-7970-027-6. Desuden bruges der i undervisningen artikler fra forskellige dagblade og undervisningsaviser.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, gruppearbejde, mundtlig fremlæggelse og dialog i klassen.	
Evaluerings: Gruppearbejdet fremlægges mundtligt for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: Læringsaktiviteten peger på fagets formål.	
Vejledningshenvisning: Aktiviteten peger ikke direkte på et afsnit i vejledningen, men skal overordnet sætte eleverne i stand til at arbejde med faget.	
Pædagogiske overvejelser: Denne læringsaktivitet er en introduktion til arbejdet med faget. Overordnet er det emner som: Hvordan påvirkes vi som individer af samfundet? Hvordan påvirkes vores liv af familie, politiske beslutninger og økonomiske forhold? Hvordan påvirkes individet og samfundet af internationale forhold? Som udgangspunkt læser eleverne afsnittet, inden de møder til undervisningen, og derefter gennemgår tabeller og modeller, med henblik på at eleverne får et begyndende kendskab til, hvordan disse skal læses og tolkes. I kapitlet indgår to artikler. Eleverne skal bruge grundlæggende samfundsfaglige redskaber til at forstå artiklens indhold. Gruppearbejdet har den styrke, at de "stille elever" også bliver inddraget i formidlingen. Grunden til, at eleverne fremlægger for hinanden, er, at de skal arbejde med kompetencen "verbal kommunikation" i forbindelse med deres faglighed. Elevernes evne til at argumentere for holdninger, som ikke nødvendigvis er deres egne, kommer i spil.	

Danskernes liv, PAU	Varighed ti lektioner
Emne: Sociologi	
Materiale: I undervisningen tages der udgangspunkt i bogen <i>Samfundsfag, niveau E, D og C</i>, kapitel 2, Trojka, ISBN 978-87-92098-04-7. Eller <i>Samfundsfag, en basisbog for pædagogisk grunduddannelse</i>, kapitel 3, Munksgaard, ISBN 87-628-0504-5. Eller <i>Danskerne og samfundet</i>, kapitel 2, Columbus, ISBN 87-7970-027-6. Desuden bruges der i undervisningen artikler fra forskellige dagblade og undervisningsaviser.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, gruppearbejde, mundtlig fremlæggelse og dialog i klassen.	
Evaluerings: Gruppearbejdet fremlægges mundtligt for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: Læringsaktiviteten peger på fagets formål og derudover på følgende mål på F-niveau: “Får kendskab til forskellige sociale systemer og deres samfundsmæssige betydning.” Endvidere peger læringsaktiviteten på følgende mål på C-niveau: “Kan gøre rede for, hvordan forskelle i levevilkår, kulturel baggrund og religion afspejles i politiske handlinger.” “Kan afdække forudsætninger for egne og andres samfundsmæssige synspunkter og handlinger.” “Kan formulere, bearbejde og formidle samfundsmæssige spørgsmål ved brug af samfundsfagets terminologi.”	
Vejledningshenvisning: Læringsaktiviteten peger på afsnittet om sociologi og indeholder følgende elementer: Socialisationsprocessen med optikken på det enkelte individ. Det vil sige, hvilke elementer der bidrager til dannelsen af individets selvopfattelse. I arbejdet med stofområdet vil indgå, hvilke faktorer der indgår i identitetsdannelsen: Familien, institutioner, medier, venner, køn mv., men også, hvordan forskellige processer (livsstil, forbrug, idrætsaktivitet) kan påvirke identitetsdannelsen. Klasseanalyse, socialgruppeinddeling, livsformsanalyse og livstilsgruppe kunne være eksempler. Overordnet skal viden om sociale og kulturelle forskelle kunne anvendes til at belyse konsekvenser for identitetsdannelse og socialisation og dermed give en forståelse af sociale struktureres betydning.	

Pædagogiske overvejelser:

Denne læringsaktivitet bør ligge i starten af faget, dels fordi eleverne vil kunne bruge egne erfaringer til at perspektivere, dels fordi det giver en indsigt i nødvendigheden af en fælles samfundsstruktur. For netop de elever, som skal arbejde i denne branche, giver det mening at arbejde med mennesker i systemer.

Eleverne læser materialet igennem, inden de møder til undervisningen, læreren gennemgår materialet, og eleverne arbejder i grupper. Midtvejs i forløbet inddrages relevante artikler, som giver arbejdet med opgaven en aktualitet i forhold til branchen. Eleverne skal bruge artiklerne til at kontekstrelatere opnået viden og derved gøre det faglige stof til egen viden. Gruppearbejdet har den styrke, at de "stille elever" også bliver inddraget i formidlingen.

Grunden til, at eleverne fremlægger for hinanden, er, at de skal arbejde med kompetencen "verbal kommunikation" i forbindelse med deres faglighed. Elevernes evne til at argumentere for holdninger, som ikke nødvendigvis er deres egne, kommer i spil.

Demokrati, PAU	Varighed otte lektioner
Emne: Politik og demokrati	
Materiale: I undervisningen tages der udgangspunkt i bogen <i>Samfundsfag, niveau E, D og C</i>, kapitel 5 og 7, Trojka, ISBN 978-87-92098-04-7. Eller <i>Samfundsfag, en basisbog for pædagogisk grunduddannelse</i>, kapitel 4, Munksgaard, ISBN 87-628-0504-5. Eller <i>Danskerne og samfundet</i>, kapitel 5, Columbus, ISBN 87-7970-027-6. Desuden bruges der i undervisningen artikler fra forskellige dagblade og undervisningsaviser.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, gruppearbejde, mundtlig fremlæggelse og dialog i klassen. Der er i forbindelse med åbne læringsmiljøer opgaver, som eleverne skal løse individuelt.	
Evaluerings: Gruppearbejdet fremlægges mundtligt for holdet. Individuelle opgaver afleveres til læreren, som retter dem.	
Bekendtgørelsesmål: Læringsaktiviteten peger på fagets formål og derudover på følgende mål på C-niveau: "Kan afdække politiske beslutningsprocesser og politisk adfærd, herunder grundlæggende politiske strukturer, politiske ideologier og partier."	
Vejledningshenvisning: Læringsaktiviteten peger på afsnittet om politik og indeholder følgende elementer: Desuden arbejdes der med de politiske institutioner, beslutningsprocesser og det danske folkestyre generelt. Relevant indhold her er blandt andet den politiske beslutningsproces, herunder udarbejdelse og behandling af nye love, behandling af lovforslag, høringer, involvering af foreninger og interesseorganisationer, foretræde for udvalg, forskellige regeringstyper, kontrol af regeringen og dronningerunde. Valg til folketing og kommuner, valgret og valgbarhed indgår også her. Statsmagtens struktur og rolle samt ministrenes funktioner og arbejdsopgaver vil i forlængelse af magtens tredeling være relevant. I forlængelse af ovennævnte skal eleverne også have kendskab til det offentliges arbejdsfordeling mellem kommune, regioner og staten, eksempelvis hvilke opgaver de enkelte instanser løser.	

Pædagogiske overvejelser:

For elever i denne branche er fokus på, hvem der sætter rammerne for det arbejde, de udfører, og mulighederne for at påvirke beslutningstager. I undervisningen kan inddrages forskellige modeller, eksempelvis Estons model for politiske processer samt Molins model for politikeres strategier i forbindelse med beslutningstagning.

Eleverne læser materialet igennem, inden de møder til undervisningen, læreren gennemgår materialet, og eleverne arbejder i grupper. I forløbet inddrages relevante artikler, som giver arbejdet med opgaven en aktualitet i forhold til branchen. Eleverne skal bruge artiklerne til at kontekstrelatere opnået viden og derved gøre det faglige stof til egen viden. Gruppearbejdet har den styrke, at de "stille elever" også bliver inddraget i formidlingen.

Grunden til, at eleverne fremlægger for hinanden, er, at de skal arbejde med kompetencen "verbal kommunikation" i forbindelse med deres faglighed. Elevernes evne til at argumentere for holdninger, som ikke nødvendigvis er deres egne, kommer i spil.

Politiske ideologier, PAU	Varighed ti lektioner
Emne: Politik	
Materiale: I undervisningen tages der udgangspunkt i bogen <i>Samfundsfag, niveau E, D og C</i> , kapitel 6, Trojka, ISBN 978-87-92098-04-7. Eller <i>Samfundsfag, en basisbog for pædagogisk grunduddannelse</i> , kapitel 4, Munksgaard, ISBN 87-628-0504-5. Eller <i>Danskerne og samfundet</i> , kapitel 6, Columbus, ISBN 87-7970-027-6. Desuden bruges der i undervisningen artikler fra forskellige dagblade og undervisningsviser.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, gruppearbejde, mundtlig fremlæggelse og dialog i klassen.	
Evaluerig: Gruppearbejdet fremlægges mundtligt for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: Læringsaktiviteten peger på fagets formål og derudover på følgende mål på C-niveau: “Kan afdække politiske beslutningsprocesser og politisk adfærd, herunder grundlæggende politiske strukturer, politiske ideologier og partier.”	
Vejledningshenvisning: Læringsaktiviteten peger på afsnittet om politik og indeholder følgende elementer: Eleverne skal have kendskab til de politiske aktører i Danmark, herunder de politiske partier og medierne. Her arbejdes blandt andet med, hvad et parti er, de politiske partier i Folketinget og deres oprindelse, politiske interesser og interesse modsætninger samt partiernes værdiorientering. Eleverne skal have kendskab til centrale politiske ideologier, herunder liberalisme, socialisme og socialliberalisme, herunder deres ligheder, forskelle og betydning i den aktuelle politiske proces. Demokratibegrebet indtager en central rolle i dette område. Her arbejdes blandt andet med, hvad demokrati er (i forhold til andre styreform), magtens tredeling, den danske grundlov (herunder formålet med tredelingen) og direkte/indirekte demokrati. Borgernes mulighed for medbestemmelse og nærdemokrati er også relevant. Interesseorganisationers, græsrodsbevægelsers og NGO'ers (samt andre bevægelsers) mulighed for indflydelse på den politiske beslutningsproces. Mediernes rolle (den fjerde statsmagt) udfoldes.	

Pædagogiske overvejelser:

Grupperne får et parti, som de skal forholde sig til med udgangspunkt i partiets hjemmeside. Partiet skal ikke nødvendigvis afspejle elevernes egen politiske overbevisning. En del af udfordringen for eleverne er at kunne forholde sig til andre politiske holdninger end deres egne og at kunne kommunikere med andre om politik generelt. Udgangspunktet for arbejdet er at kunne trække paralleller til den branche, som de arbejder i, og sætte fokus på den førte politiks indflydelse på eksempelvis børns og familiers vilkår. De forskellige politiske partiers ideologi skal inddrages i en perspektivering af de værdikonflikter, som opstår ved indgåelse af politiske forlig – med særligt fokus på det sociale område.

Grunden til, at eleverne fremlægger for hinanden, er, at de skal arbejde med kompetencen “verbal kommunikation” i forbindelse med deres faglighed. Elevernes evne til at argumentere for holdninger, som ikke nødvendigvis er deres egne, kommer i spil.

Velfærd og social arv, PAU	Varighed ti lektioner
Emne: Politik	
Materiale: I undervisningen tages der udgangspunkt i bogen <i>Samfundsfag, niveau E, D og C</i> , kapitel 22, Trojka, ISBN 978-87-92098-04-7. Eller <i>Vidensopsamling om social arv</i> , der er en publikation fra Velfærdsministeriet. Eller <i>Danskerne og samfundet</i> , kapitel 2 og 3, Columbus, ISBN 87-7970-027-6. Desuden bruges der i undervisningen artikler fra forskellige dagblade og undervisningsaviser.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, herunder filmen <i>Min mors øl</i> og udsendelser fra DR2's tema om social arv, gruppearbejde, mundtlig fremlæggelse og dialog i klassen.	
Evaluerig: Gruppearbejdet fremlægges mundtligt for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: Læringsaktiviteten peger på fagets formål og derudover på følgende mål på D-niveau: "Kan gøre rede for centrale samfundsøkonomiske forhold, herunder betydningen af udviklingen i de sociale systemer." "Kan afdække og belyse samfundsforhold og opnår øvelse i at arbejde selvstændigt, herunder formulere og angive løsninger på samfundsmæssige problemer." "Kan søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier." Endvidere peger læringsaktiviteten på følgende mål på C-niveau: "Kan afdække forudsætninger for egne og andres samfundsmæssige synspunkter og handlinger." "Kan gøre rede for, hvordan forskelle i levevilkår, kulturel baggrund og religion afspejles i politiske handlinger." "Kan formulere, bearbejde og formidle samfundsmæssige spørgsmål ved brug af samfundsfagets terminologi."	

**Vejledningshenvi-
sing:**

Læringsaktiviteten peger på afsnittene om henholdsvis politik og økonomi og indeholder følgende elementer:

Den offentlige sektor bidrager til at skabe forudsætninger for en velfungerende privat sektor (uddannelse, forskning, sundhed, sociale foranstaltninger). Det kan være en god idé at tage afsæt i privatøkonomiske forhold til at illustrere betydningen af udviklingen i makroøkonomien for den enkelte husholdnings økonomi. Eleverne skal arbejde med forskellige velfærdsmodeller, kunne karakterisere det danske velfærdssamfund (de grundlæggende principper) og dets finansiering samt have kendskab til forskellige typer af velfærdsgoder (service, overførsler). Eleverne skal arbejde med den grundlæggende fordeling, der sker via markedskræfterne, og omfordelingen, der sker gennem den offentlige sektor. Det vil være naturligt at koble området til for eksempel de politiske ideologier og levevilkår.

Pædagogiske overvejelser:

Eleverne kommer til at arbejde med mennesker og kan derfor have gavn af en forståelse af velfærdssamfundets indretning. Her kan der bruges forskellige socialrealistiske film til at perspektivere over livsvilkår – også set i et historisk perspektiv.

Eleverne læser materialet igennem, inden de møder til undervisningen, læreren gennemgår materialet, og eleverne arbejder i grupper. Undervejs i forløbet inddrages relevante artikler, som giver arbejdet med opgaven en aktualitet i forhold til branchen. Eleverne skal bruge artiklerne til at kontekstrelatere opnået viden og derved gøre det faglige stof til egen viden. Gruppearbejdet har den styrke, at de “stille elever” også bliver inddraget i formidlingen.

Grunden til, at eleverne fremlægger for hinanden, er, at de skal arbejde med kompetencen “verbal kommunikation” i forbindelse med deres faglighed. Elevernes evne til at argumentere for holdninger, som ikke nødvendigvis er deres egne, kommer i spil.

Internationale forhold, PAU	Varighed ti lektioner
Emne: Politik og demokrati	
Materiale: I undervisningen tages der udgangspunkt i bogen <i>Samfundsfag, niveau E, D og C</i>, kapitel 8, 16 og 18, Trojka, ISBN 978-87-92098-04-7. Eller <i>Samfundsfag, en basisbog for pædagogisk grunduddannelse</i>, kapitel 5 og 8, Munksgaard, ISBN 87-628-0504-5. Eller <i>Danskerne og samfundet</i>, kapitel 3 og 4, Columbus, ISBN 87-7970-027-6. Desuden bruges der i undervisningen artikler fra forskellige dagblade og undervisningsaviser.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, gruppearbejde, mundtlig fremlæggelse og dialog i klassen.	
Evalueringsform: Gruppearbejdet fremlægges mundtligt for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: Læringsaktiviteten peger på fagets formål og indeholder elementer af alle mål på E-niveau. Derudover peger læringsaktiviteten på følgende mål på C-niveau: “Kan afdække sammenhængen mellem den globale udvikling og den nationale politiske handling.”	
Vejledningshenvisning: Læringsaktiviteten peger på afsnittet om politik og indeholder følgende elementer: Demokrati og menneskerettigheder i en globaliseret verden, herunder betydningen af retssystemet, omfatter demokratibegrebet, herunder hvordan det kommer til udtryk i Danmark. Det vil sige, at magtens tredeling, indirekte (repræsentativt) demokrati, parlamentarisme og direkte demokrati bør kendes, men også demokrati på forskellige niveauer (nærdemokrati, brugerdemokrati). Udgangspunktet er danske forhold, men eleverne skal vide, at der findes et FN-charter om menneskerettigheder, og at de desuden er indskrevet i EU-forfatningen. Der arbejdes med EU's opbygning, funktion og virkemåde. Derudover arbejdes med relevant internationalt samarbejde på organisationsbasis.	

Pædagogiske overvejelser:

Da vi ikke kan ignorere globaliseringen, skal eleverne også have en indsigt i globaliseringens betydning for Danmark og demokratiet.

Eleverne læser materialet igennem, inden de møder til undervisningen, læreren gennemgår materialet, og eleverne arbejder i grupper. I forløbet kan inddrages relevante artikler, som giver arbejdet med opgaven en aktualitet i forhold til branchen. Eleverne skal bruge artiklerne til at kontekstrelatere opnået viden og derved gøre det faglige stof til egen viden. Gruppearbejdet har den styrke, at de "stille elever" også bliver inddraget i formidlingen.

Grunden til, at eleverne fremlægger for hinanden, er, at de skal arbejde med kompetencen "verbal kommunikation" i forbindelse med deres faglighed. Elevernes evne til at argumentere for holdninger, som ikke nødvendigvis er deres egne, kommer i spil.

Samfundsøkonomi, PAU	Varighed ti lektioner
Emne: Økonomi	
Materiale: I undervisningen tages der udgangspunkt i bogen <i>Samfundsøkonomi, niveau E, D og C</i>, kapitel 19 til 24, Trojka, ISBN 978-87-92098-04-7. Eller <i>Samfundsøkonomi, en basisbog for pædagogisk grunduddannelse</i>, kapitel 7, Munksgaard, ISBN 87-628-0504-5. Eller <i>Danskerne og samfundet</i>, kapitel 3, Columbus, ISBN 87-7970-027-6. Desuden bruges der i undervisningen artikler fra forskellige dagblade og undervisningsaviser.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, gruppearbejde, Vismandsspillet, mundtlig fremlæggelse og dialog i klassen.	
Evalueringsform: Gruppearbejdet fremlægges mundtligt for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: Læringsaktiviteten peger på fagets formål og derudover på følgende mål på D-niveau: “Kan gøre rede for centrale samfundsøkonomiske forhold, herunder betydningen af udviklingen i de sociale systemer.” Endvidere peger læringsaktiviteten på følgende mål på C-niveau: “Kan afdække sammenhænge mellem samfundsøkonomiske problemstillinger og politisk styring.”	
Vejledningshenvisning: Læringsaktiviteten peger på afsnittene om henholdsvis økonomi og politik og indeholder følgende elementer: Eleverne skal kende det økonomiske kredsløb og herigennem vide, hvordan de vigtigste økonomiske størrelser hænger sammen i Danmark. De centrale størrelser er: BNP, arbejdsløshed, inflation, betalingsbalance, den offentlige sektor og den private sektor. Sammenhængene vil typisk være, at et højt BNP er en forudsætning for et højt velstandsniveau og høj beskæftigelse, at der skal være en arbejdsstyrke til at frembringe det høje BNP, at den økonomiske udvikling i Danmark afhænger af udviklingen i udlandet (import, eksport), at den offentlige sektor er skattefinansieret, og at den offentlige sektor bidrager til at skabe forudsætninger for en velfungerende privat sektor (uddannelse, forskning, sundhed, sociale foranstaltninger). Det kan være en god idé at tage afsæt i privatøkonomiske forhold til at illustrere betydningen af udviklingen i makroøkonomien for den enkelte husholdnings økonomi. Eleverne skal arbejde med forskellige velfærdsmodeller, kunne karakterisere det danske velfærdssamfund (de grundlæggende principper) og dets finansiering samt have kendskab til forskellige typer af velfærdsgoder (service, overførsler). Eleverne skal arbejde med den grundlæggende fordeling, der sker via markedskræfterne, og omfordelingen, der sker gennem den offentlige sektor. Det vil være naturligt at koble området til eksempelvis de politiske ideologier og levevilkår.	

Pædagogiske overvejelser:

Eleverne læser materialet igennem, inden de møder til undervisningen, læreren gennemgår materialet, og eleverne arbejder i grupper. I forløbet inddrages relevante artikler, som giver arbejdet med opgaven en aktualitet i forhold til branchen. Eleverne skal bruge artiklerne til at kontekstrelatere opnået viden og derved gøre det faglige stof til egen viden. Ud over det og Vismandsspillet er der også den mere traditionelle undervisning, som er med til at skabe et fagligt fundament. Gruppearbejdet og den interaktive proces er i højre grad et perspektiveringsværktøj og en differentieringsmetode, som giver eleven mulighed for at relatere det lærte til noget meningsfyldt og brugbart. Gruppearbejdet har den styrke, at de "stille elever" også bliver inddraget i formidlingen.

Grunden til, at eleverne fremlægger for hinanden, er, at de skal arbejde med kompetencen "verbal kommunikation" i forbindelse med deres faglighed. Elevernes evne til at argumentere for holdninger, som ikke nødvendigvis er deres egne, kommer i spil.

I undervisningen bruges også Vismandsspillet. Det har den styrke, at meget teoretiske emner behandles i en praksisform eller simuleringssituation. Her er der altså både traditionel undervisning og et spil, som kan sætte de lærte begreber ind i en ny sammenhæng.

Ressourceprioritering i forhold til sociale grupperinger, PAU	Varighed ti lektioner
Emne: Politik	
Materiale: I undervisningen tages der udgangspunkt i bogen <i>Samfundsfag, niveau E, D og C</i> , kapitel 2, 3 og 4, Trojka, ISBN 978-87-92098-04-7. Eller <i>Hvad med børnene?</i> , Socialpolitisk Forlag, ISBN 978-87-7504-092-6. Eller <i>Menneske, Handicap og Sociale Tilbud</i> , Socialpolitisk Forlag, ISBN 87-7504-087-5. Desuden bruges der i undervisningen artikler fra forskellige dagblade og undervisningsaviser.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, gruppearbejde, mundtlig fremlæggelse og dialog i klassen.	
Evaluerings: Gruppearbejdet fremlægges mundtligt for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: Læringsaktiviteten peger på fagets formål og derudover på følgende mål på C-niveau: “Kan afdække sammenhæng mellem samfundsøkonomiske problemstillinger og politisk styring.” “Kan gøre rede for, hvordan forskelle i levevilkår, kulturel baggrund og religion afspejles i politiske handlinger.” “Kan formulere, bearbejde og formidle samfundsmæssige spørgsmål ved brug af samfundsfagets terminologi.”	

Vejledningshenvisning:

Læringsaktiviteten peger på afsnittene om henholdsvis politik og sociologi og indeholder følgende elementer:

Eleverne skal kunne karakterisere det danske velfærdssamfund (de grundlæggende principper) og dets finansiering samt have kendskab til forskellige typer af velfærdsgoder (service, overførsler). At den grundlæggende fordeling sker via markedskræfterne, og at omfordelingen sker gennem den offentlige sektor. Det vil være naturligt at koble området til for eksempel de politiske ideologier og levevilkår samt arbejde med relevant lovgivning, eksempelvis: Lov om dagtilbud, serviceloven, herunder formål mv. samt specielt også paragraffer om underretning og inddragelse af borgeren, og Forvaltningsloven (tavshedspligt, videregivelse af oplysninger mv.).

I arbejdet med stofområdet vil indgå, hvilke faktorer der indgår i identitetsdannelsen: Familien, institutioner, medier, venner, køn mv., men også, hvordan forskellige processer (livsstil, forbrug, idrætsaktivitet) kan påvirke identitetsdannelsen. Sociologiske begreber vil være: Normer, roller, rollekonflikter, referencegruppe, social kontrol, imitation og identifikation. Det kan fremme forståelsen af identitetsdannelsen at modstille forskellige livshistorier – den mere konforme og den afvigende. Eleverne skal kunne identificere og beskrive sociale og kulturelle forskelle. Det er derfor væsentligt, at de bibringes nogle klassifikationsværktøjer. Klasseanalyse, socialgruppeinddeling, livsformsanalyse og livstilsgruppe kunne være eksempler. Kulturelle forskelle kan identificeres på forskellige niveauer, og der kan arbejdes med begreber som nationalitet, etnicitet, subkultur og modkulturer. Overordnet skal viden om sociale og kulturelle forskelle kunne anvendes til at belyse konsekvenser for identitetsdannelse og socialisation og dermed give en forståelse af sociale struktureres betydning.

Pædagogiske overvejelser:

Dette emne er kernestof for målgruppen. Det behandles også i andre fag og sammenhænge og skal derfor ses i et større perspektiv. Dette emne egner sig i høj grad til en tværfaglig læringsaktivitet.

Eleverne læser materialet igennem, inden de møder til undervisningen, læreren gennemgår materialet, og eleverne arbejder i grupper. I forløbet kan inddrages relevante artikler, som giver arbejdet med opgaven en aktualitet i forhold til branchen. Eleverne skal bruge artiklerne til at kontekstrelatere opnået viden og derved gøre det faglige stof til egen viden. Grupperarbejdet har den styrke, at de "stille elever" også bliver inddraget i formidlingen.

Grunden til, at eleverne fremlægger for hinanden, er, at de skal arbejde med kompetencen "verbal kommunikation" i forbindelse med deres faglighed. Elevernes evne til at argumentere for holdninger, som ikke nødvendigvis er deres egne, kommer i spil.

Lov og straf, PAU	Varighed ti lektioner
Emne: Politik	
Materiale: I undervisningen tages der udgangspunkt i bogen <i>Samfundsfag, niveau E, D og C</i> , kapitel 9, Trojka, ISBN 978-87-92098-04-7. Eller <i>Samfundsfag, en basisbog for pædagogisk grunduddannelse</i> , kapitel 9, Munksgaard, ISBN 87-628-0504-5. Desuden bruges der i undervisningen artikler fra forskellige dagblade og undervisningsaviser.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, gruppearbejde, mundtlig fremlæggelse og dialog i klassen.	
Evaluering: Gruppearbejdet fremlægges mundtligt for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: Læringsaktiviteten peger på fagets formål og derudover på følgende mål på D-niveau: “Kan afdække og belyse samfundsforhold og opnår øvelse i at arbejde selvstændigt, herunder formulere og angive løsninger på samfundsmæssige problemer.” “Kan søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier.”	
Vejledningshenvisning: Læringsaktiviteten peger på afsnittet om politik og indeholder følgende elementer: Eleverne skal desuden arbejde med betydningen af et uafhængigt retssystem som forudsætning for demokrati (legalitetsprincip); ingen straf uden dom. Betydningen af domstolene i forbindelse med beskyttelse af menneskerettigheder vil være naturligt at inddrage, men især konkrete eksempler, som kan være afsæt for en diskussion af, hvorvidt en krænkelse af menneskerettighederne finder sted eller ej, vil være oplagte at inddrage. Det kan for eksempel være varetægts- eller isolationsfængsling. På www.menneskeret.dk kan der findes yderligere inspiration. I forlængelse af magtens tredeling skal eleverne have kendskab til det danske retssystem og kriminalitet. Indhold her er eksempelvis de tre retsinstanser (herunder juridiske dommere og lægfolk), retssikkerhed, strafformer (sanktioner over for unge), formål med at straffe, sammenhængen mellem ideologi og straf, årsager til kriminalitet, kriminel lavalder og straffeattesten.	

Pædagogiske overvejelser:

Eleverne forbereder sig på et besøg i en retssal. Målet er at give en fornemmelse af, hvordan vores retssystem er indrettet og fungerer. Undervisningen vil tage udgangspunkt i ungdomskriminalitet, hvorfor samfundet straffer, og hvorfor den enkelte borger ikke må udøve selvtægt.

Eleverne læser materialet igennem, inden de møder til undervisningen, læreren gennemgår materialet, og eleverne arbejder i grupper. I forløbet inddrages relevante artikler, som giver arbejdet med opgaven en aktualitet i forhold til branchen. Eleverne skal bruge artiklerne til at kontekstrelatere opnået viden og derved gøre det faglige stof til egen viden. Gruppearbejdet har den styrke, at de "stille elever" også bliver inddraget i formidlingen.

Grunden til, at eleverne fremlægger for hinanden, er, at de skal arbejde med kompetencen "verbal kommunikation" i forbindelse med deres faglighed. Elevernes evne til at argumentere for holdninger, som ikke nødvendigvis er deres egne, kommer i spil.

Socialisering, PAU	Varighed ti lektioner
Emne: Politik	
Materiale: I undervisningen tages der udgangspunkt i bogen <i>Samfundsfag, niveau E, D og C</i>, kapitel 2 til 4 og 22, Trojka, ISBN 978-87-92098-04-7. Eller <i>Samfundsfag, en basisbog for pædagogisk grunduddannelse</i>, kapitel 2 og 3, Munksgaard, ISBN 87-628-0504-5. Eller <i>Danskerne og samfundet</i>, kapitel 2 og 3, Columbus, ISBN 87-7970-027-6. Desuden bruges der i undervisningen artikler fra forskellige dagblade og undervisningsaviser.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, gruppearbejde, mundtlig fremlæggelse og dialog i klassen.	
Evalueringsform: Gruppearbejdet fremlægges mundtligt for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: Læringsaktiviteten peger på fagets formål og derudover på følgende mål på F-niveau: “Får kendskab til forskellige sociale systemer og deres samfundsmæssige betydning.” “Kan søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier.” Endvidere peger læringsaktiviteten på følgende mål på D-niveau: “Kan gøre rede for centrale samfundsmæssige forhold, herunder betydningen af udviklingen i de sociale systemer.”	
Vejledningshenvisning: Læringsaktiviteten peger på afsnittet om sociologi og indeholder følgende elementer. Dette omfatter socialisationsprocessen med optikken på det enkelte individ, det vil sige, hvilke elementer der bidrager til dannelsen af individets selvopfattelse. I arbejdet med stofområdet vil indgå, hvilke faktorer der indgår i identitetsdannelsen: Familien, institutioner, medier, venner, køn mv., men også, hvordan forskellige processer (livsstil, forbrug, idrætsaktivitet) kan påvirke identitetsdannelsen. Sociologiske begreber vil være: Normer, roller, rollekonflikter, referencegruppe, social kontrol, imitation og identifikation. Det kan fremme forståelsen af identitetsdannelsen at modstille forskellige livshistorier – den mere konforme og den afvigende. Eleverne skal kunne identificere og beskrive sociale og kulturelle forskelle. Det er derfor væsentligt, at de bibringes nogle klassifikationsværktøjer. Klasseanalyse, socialgruppeinddeling, livsformsanalyse og livstilsgruppe kunne være eksempler. Kulturelle forskelle kan identificeres på forskellige niveauer, og der kan arbejdes med begreber som nationalitet, etnicitet, subkultur og modkulturer. Overordnet skal viden om sociale og kulturelle forskelle kunne anvendes til at belyse konsekvenser for identitetsdannelse og socialisation og dermed give en forståelse af sociale strukturers betydning.	

Pædagogiske overvejelser:

Eleverne kommer til at arbejde med mennesker og kan derfor have gavn af en forståelse af velfærdssamfundets indretning. Forskellige socialrealistiske film kan bruges til at perspektivere over livsvilkår – også set i et historisk perspektiv.

Eleverne læser materialet igennem, inden de møder til undervisningen, læreren gennemgår materialet, og eleverne arbejder i grupper. I forløbet kan inddrages relevante artikler, som giver arbejdet med opgaven en aktualitet i forhold til branchen. Eleverne skal bruge artiklerne til at kontekstrelatere opnået viden og derved gøre det faglige stof til egen viden. Gruppearbejdet har den styrke, at de “stille elever” også bliver inddraget i formidlingen.

Grunden til, at eleverne fremlægger for hinanden, er, at de skal arbejde med kompetencen “verbal kommunikation” i forbindelse med deres faglighed. Elevernes evne til at argumentere for holdninger, som ikke nødvendigvis er deres egne, kommer i spil.

Arbejdsmarkedsforhold, PAU	Varighed ti lektioner
Emne: Politik	
Materiale: I undervisningen tages der udgangspunkt i bogen <i>Samfundsfag, niveau E, D og C</i> , kapitel 11 til 15, Trojka, ISBN 978-87-92098-04-7. Eller <i>Samfundsfag, en basisbog for pædagogisk grunduddannelse</i> , kapitel 6, Munksgaard, ISBN 87-628-0504-5”. Og cd-rommen <i>Den danske model</i> , Hardmann. Desuden bruges der i undervisningen artikler fra forskellige dagblade og undervisningsaviser.	
Arbejdsform: Oplæg fra læreren, gruppearbejde, mundtlig fremlæggelse og dialog i klassen.	
Evaluerings: Gruppearbejdet fremlægges mundtligt for holdet.	
Bekendtgørelsesmål: Læringsaktiviteten peger på fagets formål og derudover på følgende mål på D-niveau: “Kan gøre rede for arbejdsmarkedets opbygning, herunder gøre rede for virksomhedernes og medarbejdernes organisatoriske forhold.”	
Vejledningshenvisning: Læringsaktiviteten peger på afsnittet om arbejdsmarkedsforhold og indeholder følgende elementer: Eleverne arbejder med arbejdsmarkedets opbygning og virkemåde, herunder de forskellige aktørers rolle og deres særinteresser, organisationers opbygning, samt hvordan overenskomster og andre regler for arbejdsmarkedet fremkommer. Endvidere forligsmandsinstitutionens opgave i en konflikt, og hvordan en konflikt opstår. Hvad er henholdsvis en lockout og en strejke? Eleverne skal arbejde med den danske model – også set i forhold til andre landes modeller til regulering af arbejdsmarkedet. EU inddrages i dette arbejde.	

Pædagogiske overvejelser:

Fokus vil være at bibringe eleverne forståelsen af, hvordan den danske model fungerer. Eleverne skal kende deres egen rolle i det arbejdsmarked, som de er en del af. De skal arbejde i en interaktiv proces for at tilegne sig viden om den danske model – også set i historisk perspektiv. Dertil kommer også den mere traditionelle undervisning, som er med til at skabe et fagligt fundament. Gruppearbejdet og den interaktive proces er i højere grad et perspektiveringsværktøj og en differentieringsmetode, som giver eleven mulighed for at relatere det lærte til noget meningsfyldt og brugbart.

Eleverne læser materialet igennem, inden de møder til undervisningen, læreren gennemgår materialet, og eleverne arbejder i grupper. Midtvejs i forløbet kan inddrages relevante artikler, som giver arbejdet med opgaven en aktualitet i forhold til branchen. Eleverne skal bruge artiklerne til at kontekstrelatere opnået viden og derved gøre det faglige stof til egen viden. Gruppearbejdet har den styrke, at de “stille elever” også bliver inddraget i formidlingen.

Grunden til, at eleverne fremlægger for hinanden, er, at de skal arbejde med kompetencen “verbal kommunikation” i forbindelse med deres faglighed. Elevernes evne til at argumentere for holdninger, som ikke nødvendigvis er deres egne, kommer i spil.

Eksempler på tværfaglighed

De følgende opgaver er forskellige i forhold til, om der er tale om en horisontal tværfaglighed, det vil sige, at man arbejder med flere hovedområder samtidig, eller en vertikal tværfaglighed, idet der arbejdes på tværs af grundfag og indgange i EUD.

Politik og arbejdsmarkedsforhold, niveau E (tværfaglighed)	Varighed seks lektioner
Emne: En aktuel sag, for eksempel polske bygningsarbejdere i Danmark, der arbejder til en løn under dansk overenskomstniveau	
Materiale: Aktuelle artikler fra dagblade og TIB's (Træ-Industri-Byg i Danmark) websted.	
Arbejdsform: Små grupper a to elever.	
Evaluering: Mundtlig fremlæggelse for resten af holdet med efterfølgende debat.	
Bekendtgørelsesmål: "Får kendskab til hovedlinjer i national og international økonomi og politik, herunder internationale relationer og konfliktløsning." "Får kendskab til internationaliseringens betydning for danske virksomheder, herunder samarbejde inden for teknologi og teknik." "Får kendskab til den internationale arbejdsdeling og betydningen heraf for det danske arbejdsmarked." "Kan søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier."	
Pædagogiske overvejelser: Emnet er med til at bevidstgøre eleverne om internationaliseringens betydning.	

Politik, økonomi og arbejdsmarkedsforhold, niveau F (tværfaglighed i faget)	Varighed otte lektioner
Emne: Vindenergi	
Materiale: Beskriv baggrunden for den politiske beslutning om at satse på vindenergi i Danmark. Hvilke økonomiske fordele og ulemper har det haft for virksomhederne og beskæftigelsen? Til besvarelsen kan man hente oplysninger her: www.dkvind.dk/fakta/fakta.htm	
Arbejdsform: Små grupper a to til tre elever.	
Evaluerings: Mundtlig fremlæggelse på holdet med hjælpematerialer (OH, plancher, tabeller, m.m.).	
Bekendtgørelsesmål: “Får kendskab til, hvilken betydning sociale, økonomiske og politiske kræfter har for den aktuelle samfundsudvikling.” “Kan søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier.”	
Pædagogiske overvejelser: Da eleverne med dette emne kommer til at arbejde med politik, økonomi og arbejdsmarkedsforhold, får de et indblik i sammenhængen og tværfagligheden i faget.	

Økonomi, niveau F (tværfaglighed med andre fag)	Varighed 15 lektioner
Emne: Innovation og iværksætteri: "Hvad skal vi leve af i fremtiden?" Dette projekt forudsætter, at flere fag indgår, også værkstedsfag.	
Materiale: Kursus: • Det økonomiske kredsløb. • "Befolkningen og arbejdsstyrken". Statistisk Tiårsoversigt. • Innovation. Idéfasen: • Her finder eleverne ud af, hvilket produkt og hvilken type virksomhed de vil lave. Besøg af en iværksætter. Forretningsplanen: • Eleverne arbejder ud fra en forretningsplan. www.startguiden.dk Besøg af forskellige rådgivende fagfolk (bank, skat, forsikringselskab m.m.). Fremlægning: • Forretningsplanen fremlægges sammen med tegninger og det færdige produkt for holdet. Eventuelt i forbindelse med et mesterbesøg.	
Arbejdsform: Små grupper a to til tre elever.	
Evaluerings: Mundtlig fremlæggelse for holdet samt de involverede lærere.	
Bekendtgørelsesmål: "Får kendskab til samspillet mellem samfundets udvikling og udviklingen i virksomhederne, herunder de miljømæssige aspekter."	
Pædagogiske overvejelser: Eleverne får her forståelse for vigtigheden af behovet for, at vi udvikler, bliver kreative og tænker innovativt. Eleverne får også indblik i de faktorer, der indgår i start af egen virksomhed.	

Politik/Økonomi, niveau D (samfundsfag og engelsk)	Varighed seks lektioner
Emne: Landeportræt – USA	
Materiale: Eleverne får intet specifikt materiale stillet til rådighed, men må selv søge og finde relevante informationer.	
Arbejdsform: Små grupper a to til tre elever.	
Evaluerings: Mundtlig fremlæggelse for holdet samt de involverede lærere – på engelsk.	
Bekendtgørelsesmål: “Kan afdække og belyse samfundsforhold og opnår øvelse i at arbejde selvstændigt, herunder formulere og angive løsninger på samfundsmæssige problemer.” “Kan søge informationer om samfundsmæssige forhold i skriftlige og elektroniske medier.”	
Pædagogiske overvejelser: Eleverne trænes i at finde relevante data og i at kunne forholde sig til betydningen heraf. Indledningsvis må grupperne definere, hvad et landeportræt skal indeholde, hvis det skal være fyldestgørende. De dygtige elever vil finde det oplagt at sammenligne med Danmark. En opgave i informationssøgning og behandling af data.	

Politik, niveau C (samfundsfag og salg og service)	Varighed to lektioner
Emne: Partierne og markedsføring	
Materiale: Eleverne får udleveret partiernes valgmateriale fra valget i februar 2005. Eleverne skal to og to lave en analyse af: • Hvilke budskaber prøver de enkelte partier at sælge? • Hvordan bærer partierne sig ad? • Hvem prøver man at nå? • Hvem gør salgsarbejdet bedst – hvorfor virker det/hvorfor virker det ikke? • Er der forskel på, hvordan højre- og venstrefløjen går til valg? • Hvilken betydning har et partis medlemstal for evnen til at føre valgkamp?	
Arbejdsform: Grupper a to elever.	
Evaluering: Underviseren vælger 10 par ud, som hver får et parti at fremlægge – resten af holdet skal så opponere.	
Bekendtgørelsesmål: “Kan afdække politiske beslutningsprocesser og politisk adfærd, herunder for grundlæggende politiske strukturer, politiske ideologier og partier.”	
Pædagogiske overvejelser: Eventuelt en god repetitionsopgave sidst på året, da man får genopfrisket partiernes holdninger og ideologi og samtidig får trænet den kritiske sans i forhold til markedsføringens betydning for moderne politik. Kan eventuelt suppleres med en tv-udsendelse med Anders Fogh Rasmussen og Mogens Lykketoft i valgkamp.	

Inspiration til undervisning i åbne læringscentre

Teknisk skole

OLC er en forkortelse af Open Learning Center. Undervisningen i et OLC er karakteriseret ved, at eleven bevæger sig hen til centeret på bestemte tidspunkter og modtager den undervisning, der passer til elevens uddannelsesvalg og niveau. I et OLC kan eleverne grupperes efter niveau og læringsstil og ikke kun efter, hvilket hold den enkelte elev er tilknyttet.

Elever fra forskellige indgange og på forskellige niveauer arbejder med de tre hovedområder: politik, arbejdsmarkedsforhold og økonomi. Når eleven første gang møder i OLC for samfundsfag, bliver eleven præsenteret for de tre hovedområder, samt hvilke opgaver/emner der hører til. Undervisningen kan være opdelt i eksempelvis tre moduler. Eleven vælger eventuelt selv, hvilket modul der ønskes at starte med.

Hvis eleven er på et femugers skoleophold, skal vedkommende igennem ét modul. Er eleven på et tiugers skoleophold, skal eleven igennem to moduler. Er forløbet længere, skal alle tre moduler være gennemført, inden forløbet afsluttes.

Evaluering

Eleven evalueres løbende, og der afsluttes med en opgave indeholdende elementer fra alle tre hovedområder.

Hvert område har en arbejdsplan indeholdende forskellige opgaver, alt efter hvilken uddannelse eleven er i gang med. På bestemte dage i forløbet udbydes kurser inden for bestemte emner. Hører emnet under det modul, eleven arbejder med, skal eleven deltage.

Hvis skolerne vælger at organisere undervisningen i et OLC, vil det stille store krav til en organiseringsform, hvor registrering

af opnåede kompetencer sker fragmenteret og måske af forskellige personer. Denne form for undervisning kræver både en stram procedure for kompetenceregistrering og et større udbud af læringsaktiviteter. Antallet af læringsaktiviteter afhænger af antal uddannelser, som et OLC betjener. Dette er begrundet i, at undervisningen skal tage udgangspunkt i elevens valg af uddannelse.

Efterfølgende vises et eksempel på et forløb i modulet Politik:

Eftersom eleverne ikke er i stand til at arbejde selvstændigt uden først at have et fagligt fundament, er forløbet opbygget som en vekselvirkning mellem kursus, selvstændigt arbejde og evaluering. Kursusdelen giver eleven den nødvendige teoretiske viden, mens delen med selvstændigt arbejde skal omsætte den teoretiske viden til elevens egen viden gennem praktisk arbejde. Alle dele er obligatorisk.

Forløbet skal ses som en helhed, der dækker politik på F-niveau.

Kursus:

- For og imod.
- Demokrati, definition.
- Grundloven.
- Samfundstrekanten.

Selvstændigt arbejde:

- Se filmen "Fællesskab".
- Kom derefter med din/jeres definition på begreberne: fællesskab, lighed, retfærdighed, værdier og magt skriftligt.
- Ved hjælp af samfundstrekanten skal du/I beskrive samfundsudviklingen i Danmark.

Evaluerings:

- Opgaven skal fremlægges mundtligt for læreren.

Kursus:

- Folketinget.
- Regeringen.
- Magtens tredeling.

Selvstændigt arbejde:

De politiske partier.

Vælg to politiske partier, der befinder sig på hver sin side af højre/venstreskalaen.

Beskriv partierne, og hvad disse partier lægger meget vægt på.

Evaluering:

Opgaven skal fremlægges mundtligt for deltagere i dette modul.

Selvstændigt arbejde:

Fremtiden: Stat – Region – Kommune.

Vælg ud fra opgavearket en opgave, hvor én eller flere af ovenstående områder indgår.

Emnevalg samt problemformulering skal godkendes af læreren, inden opgaven besvares.

Hvis du/I har et aktuelt emne, som er relevant i opgaven, må dette vælges.

Evaluering:

Opgaven skal afleveres skriftligt til læreren og fremlægges mundtligt for deltagere i dette modul.

Undervisningsministeriets håndbogsserie

I denne serie udsender Undervisningsministeriet publikationer med baggrundsorientering om lovgivningen, uddannelser og enkelte fag samt vejledninger om god praksis mv. Håndbøgerne er rettet mod uddannelsernes drift.

2008:

- Nr. 1: Håndbog om individuel kompetencevurdering i AMU – vurdering og anerkendelse af realkompetencer inden for arbejdsmarkedsuddannelserne (ISBN 978-87-603-2675-2) (Arbejdsmarkedsuddannelser)
- Nr. 2: Erhvervsøkonomi i erhvervsuddannelserne – råd og vink (internetpublikation) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 3: Realkompetencevurdering inden for voksen- og efteruddannelse – en håndbog (ISBN 978-87-603-2680-6) (Voksen- og efteruddannelser)
- Nr. 4: Tvistighedsnævnets årsberetning 2007 (ISBN 978-87-603-2706-3) (Erhvervsfaglige uddannelser)

2007:

- Nr. 1: Sortbog om lov nr. 315 af 19. april 2006. Lov om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog (internetpublikation) (Videregående uddannelser)
- Nr. 2: Informationsteknologi i erhvervsuddannelserne – råd og vink (internetpublikation) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 3: Organisering af folkeskolens undervisning af tosprogede elever – en vejledning (ISBN 978-87-603-2601-1) (Grundskolen)
- Nr. 4: Vi kan jo prøve. Evaluering i specialundervisningen – god praksis (ISBN 978-87-603-2637-0) (Grundskolen)
- Nr. 5: Vis, hvad du kan. Materiale til sprogscreening af tosprogede småbørn, skolestartere og skoleskiftere (internetpublikation) (Grundskolen)
- Nr. 6: Dansk tegnsprog i folkeskolen – god praksis for tilrettelæggelse og gennemførelse (internetpublikation) (Grundskolen)
- Nr. 7: Ny mesterlære – sådan gør man (ISBN 978-87-603-2669-1) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 8: Salg og service i erhvervsuddannelserne – råd og vink (internetpublikation) (Erhvervsfaglige uddannelser)

2006:

- Nr. 1: Overgang til selveje. Håndbog til de midlertidige bestyrelser på gymnasier og hf-kurser (UVM 4-053)
- Nr. 2: Overgang til selveje. Håndbog til de midlertidige bestyrelser på social- og sundhedsskoler (UVM 4-054)

- Nr. 3: Overgang til selveje. Håndbog til de midlertidige bestyrelser på voksenuddannelsescentre (UVM 4-055)
- Nr. 4: Overgang til selveje. Håndbog til de midlertidige bestyrelser på sygepleje- og radiografiskoler (UVM 4-056)
- Nr. 5: Matematik i erhvervsuddannelserne – råd og vink (internetpublikation) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 6: Vejledning til køb, leje og leasing af kopimaskiner og printere (UVM) (indkøb på institutioner)
- Nr. 7: Realkompetencevurdering i EUD – praktiske muligheder (UVM 7-371) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 8: Samfundsfag i erhvervsuddannelserne – råd og vink (internetpublikation) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 9: Naturfag, fysik og kemi i erhvervsuddannelserne – råd og vink (internetpublikation) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 10: Fremmedsprog i erhvervsuddannelserne – råd og vink (internetpublikation) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 11: Læring, kommunikation og samarbejde i erhvervsuddannelserne – råd og vink (internetpublikation) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 12: Skolepraktik i erhvervsuddannelserne (UVM 7-372) (Erhvervsfaglige uddannelser)
- Nr. 13: Fælles Mål i skolens hverdag – hvordan? (internetpublikation) (Grundskolen)
- Nr. 14: Sprogtest i AMU. Inspirationsmateriale til sprogtest af personer med dansk som andetsprog ved optagelse på arbejdsmarkedsuddannelse (internetpublikation) (Arbejdsmarkedsuddannelser)
- Nr. 15: Sortbog om lov nr. 579 af 9. juni 2006. Lov om uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen (internetpublikation) (Videregående uddannelser)
- Nr. 16: Håndbog i AMUs tilbud til flygtninge og indvandrere (internetpublikation) (Arbejdsmarkedsuddannelser)
- Nr. 17: Kvik-Guide til VisKvalitet.dk (UVM 13-005) (Arbejdsmarkedsuddannelser)

Visse af de trykte publikationer – som i oversigten er forsynet med et UVM-bestillingsnummer eller ISBN-nummer – kan mod betaling af et ekspeditionsgebyr rekvireres hos Nordisk Bog Center eller hos boghandlere. Andre publikationer kan købes samme sted. For priser se: www.uvm.dk/katindek.htm.

Internetpublikationer kan til eget brug frit downloades fra www.uvm.dk.

Publikationen indeholder råd og vink til gennemførelse af undervisningen i grundfaget samfundsfag i erhvervsuddannelserne. Her er inspiration, overvejelser og gode råd om planlægning, beskrivelse og gennemførelse af undervisning og eksamen. Her er også forskellige typeeksempler på undervisningsforløb og opgaver, som afspejler variationsbredden af lærernes muligheder inden for dette grundfag.

Der er eksempler på, hvordan man kan arbejde med særligt fokus på udvikling af kompetencerne, eksempler på oplæg til tema- og projektopgaver og eksempler på eksamensspørgsmål til mundtlig eksamen.

Endelig beskrives, hvordan faget kan indgå i tværfaglige projekter uden at miste sin egen faglighed.

